

Riktlinjer för ekonomiskt bistånd

Beslutad av Omsorgs- och socialnämnd:

2021-04-20/§ 49

Diarienummer: OSN/ 2021:69

Dokumentansvarig nämnd: Omsorgs- och
socialnämnden

Dokumentansvarig tjänsteperson: Förvaltningschef

Vision Policy Strategi Plan Riktlinje

Innehåll

1. Inledning	5
Mjölby kommuns värdegrund.....	5
Ekonomiskt bistånd.....	5
Huvudmålet är egen försörjning.....	6
Förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd	6
Avslag på ansökan om ekonomiskt bistånd	7
Prövning av rätten till ekonomiskt bistånd	7
Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd	8
Samverkan	8
Samordnad individuell plan (SIP)	9
Bemötande.....	9
Delaktighet	9
Kommunens ansvar	9
Vistelsebegreppet	10
Vistelsekommun	10
Utlandsvistelse	11
Våld i nära relationer	11
2. Riktlinjens innehåll.....	12
Förebygga felaktiga utbetalningar.....	12
Lagar och allmänna råd	13
3. Försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § med stöd av 4 kap. 3 § SoL	14
Försörjningsstöd respektive ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt	14
Riksnorm	15
Skäliga kostnader utanför riksnorm.....	16
Beräkning av ekonomiskt bistånd	17
Inkomster	18
Överskjutande inkomster från tidigare månader	18
Arbetsinkomst för skolungdomar	19
Barns inkomster och tillgångar	19
Egna tillgångar	19
Bil	19
Fastighet, bostadsrätt, fritidshus	20
Bankmedel, aktier, obligationer	20
Bosparande	20

Pensionssparande	21
Boendekostnad och olika boendeformer	21
Hushållstyper	22
Andra boendeformer	24
Ekonomiskt bistånd vid vistelse på institution	25
Nödprövning och akut bistånd	26
4. Ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt enligt 4 kap. 1 § SoL	27
Begravningskostnad	27
Dator och internet	28
Flyttkostnader.....	28
Färdtjänstavgift.....	29
Förskoleverksamhet och barnomsorg.....	29
Glasögon	29
Hemtjänstavgift.....	30
Hemutrustning	30
Juridiska kostnader och stämpelavgifter	31
Identifikationshandlingar.....	31
Kläder och skor utöver vad som ingår i ekonomiskt bistånd	31
Läkarvård och medicinkostnad	32
Magasineringskostnad.....	32
Rekreation	32
Skolkort.....	33
Reparationskostnader för hyresrätt	33
Skulder	33
Spädbarnsutrustning	34
Tandvård	34
Olika gruppers rätt till ekonomiskt bistånd.....	35
Arbetsökande.....	35
Unga arbetsökande 16-29 år	36
Arbetsökande med otillräcklig a-kassa eller ALFA-kassa	37
Föräldralediga.....	37
Sjukskrivna.....	38
Personer med beroendeproblematik	38
Personer med psykisk ohälsa.....	39
Våldsutsatta	39
Personer med skyddade personuppgifter	40

Sekretess- eller spärrmarkering	40
Fingerade personuppgifter	41
Brottsoffer	41
Studerande.....	41
Svenska för invandrare, SFI	42
Studerande under studieuppehåll.....	43
Ungdomar under 21 år som går i skolan.	43
Ungdomar som saknar föräldrar med försörjningsansvar	44
Personer som är 65 år och äldre	44
Företagare och personer med fria yrken.....	44
Inskrivna för kriminalvård eller rättspsykiatrisk vård.....	44
Intensivövervakning med elektronisk kontroll (IÖV)	46
Skyddstillsyn med särskild föreskrift, s.k. kontraktsvård.....	46
Utländska medborgare	47
Asylsökande och övriga personer som sökt uppehållstillstånd	47
Nyanlända invandrare.....	48
Barn som inte har tillstånd att vistas i Sverige	49
EU-medborgare	49
Yrkesverksamma personer	49
Egenföretagare.....	50
Arbetssökande.....	50
Icke yrkesverksamma personer	50
Akut nödsituation	50
5. Handläggning och dokumentation	51
Samtycke	51
Informationsskyldighet till den enskilde	51
Information mellan professioner	51

1. Inledning

Detta dokument innehåller anvisningar för arbetet med ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. I omsorgs- och socialnämndens reglemente anges ansvar för handläggning av ekonomiskt bistånd för invånare bosatta i Mjölby kommun.

Syftet med riktlinjerna är likabehandling i kommunen när det gäller såväl bidragsnivå och förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd samt insatser för att sökande skall finna vägar till egen försörjning. Riktlinjerna ska ge stöd och vägledning för arbetet.

Riktlinjerna anger vad som är skälig levnadsnivå i normalfallet men ska inte tolkas som absoluta regler. Görs avvikelser från riktlinjerna ska skälen därtill finnas tydligt dokumenterade. Enligt socialtjänstlagen ska en individuell behovsprövning alltid göras och om sakliga skäl föreligger motiverar detta avsteg från riktlinjerna. Utgångspunkten vid den individuella behovsprövningen är vad som skiljer den enskilde från andra i samma situation. Även de krav som ställs på den biståndssökande ska anpassas efter dennes individuella förmåga och förutsättningar. Riktlinjerna beskriver vanligt förekommande situationer och behov.

Mjölby kommuns värdegrund

Mjölby kommuns värdegrund utgår från medborgarens behov, önskemål och delaktighet. Vi bemöter medborgare på ett kompetent och respektfullt sätt. Vi ser samverkan som en förutsättning för värdeskapande förbättringar. I Mjölby kommun är vi engagerade och modiga, vi ser utmaningar som möjligheter och fokuserar alltid på resultat.

Ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd är en del av välfärdssystemets yttersta skyddsnät. Det ska vara ett komplement till samhällets generella socialförsäkringssystem och ge hjälp när dessa system är otillräckliga eller när ersättning inte kan beviljas. Förarbetena till socialtjänstlagen beskriver att biståndets uppgift är att träda in tillfälligtvis vid korta perioder av försörjningsproblem. Av 4 kap. 1 § Socialtjänstlagen (SoL) framgår att den som inte själv kan tillgodose sina behov, eller få dem tillgodosedda på annat sätt, har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Den enskilde har i första hand ett eget ansvar att utnyttja alla de möjligheter som står till buds innan bistånd kan beviljas. Arbetet med ekonomiskt bistånd syftar till att den som inte själv kan försörja sig ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå och så snart som möjligt bli självförsörjande genom annan inkomst eller ersättning. Det innebär att biståndet både ska utformas för att avhjälpa det aktuella behovet och för att stärka den enskildes resurser och förutsättningar till självförsörjning och ett självständigt liv.

Huvudmålet är egen försörjning

Det huvudsakliga uppdraget är att hjälpa enskilda personer att undanröja det som hindrar dem från att klara sin egen försörjning och att under tiden pröva deras rätt till ekonomiskt bistånd. För att kunna hjälpa en enskild person att bli självförsörjande är det därför av största vikt att så snabbt som möjligt utreda vad den enskilde har för försörjningshinder.

Utgångspunkten för arbetet är självförsörjningsuppdraget och att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning.

Verksamhetens främsta uppgift är därför att genom aktiva insatser, motivationshöjande arbete och förändringsarbete skapa förutsättningar för den enskilde att ta detta ansvar.

Den enskilde ska erbjudas relevanta insatser och ska utifrån sina förutsättningar, fullfölja dessa insatser. Verksamma insatser ska tillhandahållas både för att rehabilitera icke arbetsföra personer och för att stärka arbetsföra personers anställningsbarhet och återinträde på arbetsmarknaden. De krav som ställs på personer som ansöker om ekonomiskt bistånd ska motsvara de krav som samhället ställer på andra personer i motsvarande situation. Det innebär att den enskilde t ex ska redovisa sin närvaro i beslutade insatser, anmäla frånvaro samt uppvisa läkarintyg vid sjukskrivning.

Förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd

För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska den sökande stå till arbetsmarknadens förfogande. Sammanfattat innebär detta att den enskilde är inskriven på arbetsförmedlingen, aktivt söker arbete samt vid behov deltar i erbjudna arbetsmarknadsåtgärder, praktik, av kommunen anordnade aktiviteter, svenskundervisning eller annan lämplig insats i enlighet med upprättad handlings-plan/genomförandeplan.

För att socialtjänsten ska ställa andra krav än de som ställs på arbetslösa ska det finnas en allvarlig, omfattande och allvarlig problematik.

Exempel på det kan vara allvarligt missbruk eller svår psykisk ohälsa. Personer som socialtjänsten av sociala eller medicinska skäl bedömer är förhindrade att arbeta har oftast behov av insatser från andra enheter inom socialtjänsten eller från regioner. För att vara berättigad ekonomiskt bistånd ska personerna medverka till rehabilitering i syfte att bli arbetsföra eller medverka till att få annan ersättning ur det generella socialförsäkringssystemet.

Sjuka personer som behöver ekonomiskt bistånd ska kunna få samma insatser som sjuka med sjukpenning. Det är inte sjukdomen i sig som bedöms utan arbetsförmågan. För att arbetsoförmåga ska godkännas vid sjukdom ska en person ha ett relevant läkarutlåtande som styrker oförmåga att arbeta eller delta i aktiviteter. Insatser ska erbjudas i samverkan med exempelvis kommunens socialtjänst, regionen och Försäkringskassan. Det är viktigt att personer med ekonomiskt bistånd får samma rehabiliteringsmöjligheter som personer med sjukpenning.

För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska personen medverka till behandling och rehabilitering i syfte att bli arbetsföra. Vid långvarig eller kronisk sjukdom krävs medverkan från den enskilde till att erhålla ersättning ur det generella socialförsäkringssystemet.

Avslag på ansökan om ekonomiskt bistånd

Om den sökande inte bedöms uppfylla förutsättningarna för rätt till ekonomiskt bistånd ska ansökan avslås. Efter bedömning i det enskilda fallet kan reducerat ekonomiskt bistånd beviljas för att tillgodose basala behov såsom exempelvis mat och hyra för att ge sökanden möjlighet att reda upp den omedelbarasituationen.

Ett avslagsbeslut innebär oftast att den sökandes livsvillkor påverkas. Därför ska eftersträvas att ge personen råd hur försörjningen kan klaras trots avslaget.

Prövning av rätten till ekonomiskt bistånd

Arbetet med ekonomiskt bistånd innebär i hög utsträckning myndighetsutövning med krav på rättssäkerhet, gemensamt förhållningssätt och likvärdiga bedömningar. Prövningen av rätten till bistånd görs i flera steg och en individuell behovsprövning ska alltid göras.

Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd

Enligt 1 kap. 2 § SoL ska barnets bästa särskilt beaktas vid åtgärder som rör barn. Med barn avses varje flicka eller pojke under 18 år.

Att ta hänsyn till barns bästa innebär att barnens situation också ska uppmärksammas när vuxna ansöker om ekonomiskt bistånd.

Socialtjänstens stöd och insatser ska ha särskilt fokus på barn i familjer som levt på låg ekonomisk nivå under en lång tid före ansökan om bistånd och familjer med långvarigt biståndsmottagande. Insatserna ska syfta till att hjälpa föräldrarna till egen försörjning, att säkerställa skälig levnadsnivå och att stärka skyddsfaktorer i barnens utveckling. Arbetet med barnperspektivet ska ske i samråd med föräldrarna.

När det kommer till dokumentation i ärenden där det förekommer barn i familjen ska det av dokumentationen **alltid** framgå hur barnets behov har beaktats, vilka överväganden som gjorts och hur dessa påverkat beslutet. Konsekvenserna av olika beslutsalternativ ska i möjligaste mån analyseras och dokumenteras i en barnkonsekvensanalys. En bedömning av barnets bästa ska motiveras och dokumenteras både vid bifall och avslag.

I socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd beskriver hur hänsyn till barns bästa också kan innebära att barnfamiljer får del av särskilda satsningar om familjen har ett långvarigt behov av ekonomiskt bistånd. Målet med särskilda satsningar är att hjälpa föräldrarna att komma igång med ett arbete och bli självförsörjande.

Barnperspektiv: I hushåll där det finns barn och ungdomar **ska** deras situation alltid uppmärksammas. Barnets roll är stark eftersom Sverige har förbundit sig att följa FN:s barnkonvention. Fyra av konventionens artiklar anses vara de grundläggande principerna; principen om barnets bästa, barns rätt till inflytande, att varje barn har rätt till liv och utveckling samt att inget barn får diskrimineras.

Samverkan

Samverkan är central för omsorgs- och socialnämndens verksamheter, såväl intern som extern. Detta för att skapa en helhetssyn på den enskildes behov och förmåga samt på hur behoven bäst kan tillgodoses. All samverkan med externa myndigheter, organisationer och insatser ska ske med den enskildes samtycke. Samtycke från den enskilde skall alltid dokumenteras. Om det finns behov av bistånd från flera enheter inom socialtjänsten, ska samverkan ske över enhetsgränser i samråd med den enskilde.

Samordnad individuell plan (SIP)

Samordnad individuell plan (SIP) är lagstadgad sedan 2010. SIP ska upprättas tillsammans med den enskilde om det finns behov av kompetens från flera professioner. En SIP ska tydliggöra vem som gör vad och när. En fungerande samverkan förenklar för den enskilde och anhöriga då de inte behöver lägga ner tid och energi på att själva samordna olika insatser som ges av flera olika professioner. SIP kan initieras av den enskilde, hälso- och sjukvården eller socialtjänsten.

Bemötande

Av 1 kap 1 § SoL framgår att socialtjänstens verksamhet ska bygga på respekt för människans självbestämmande rätt och integritet. Varje individ ska i kontakt med socialtjänsten få ett respektfullt och förtroendeingivande bemötande. Det är också viktigt att dokumentation utformas med respekt för den enskilde. Information om socialtjänstens verksamhet ska finnas tillgänglig och handläggare ska erbjuda hjälp att förmedla informationen utifrån den enskildes behov. Om någon enskild av misstag vänder sig till fel myndighet ska myndigheten hjälpa den enskilde till rätta.

Delaktighet

Den enskildes rätt till delaktighet i handläggning och insatser är en viktig princip inom socialtjänstens arbete och är avgörande för den enskildes rättsäkerhetsskydd. Den enskildes rätt till delaktighet innebär att utredning och insatser ska genomföras tillsammans med den enskilde och att stor vikt ska läggas vid den enskildes inflytande och självbestämmande. Rätten till delaktighet medför också att den enskilde har rätt att få ta del av dokumentation under ärendets gång samt att få antecknat om den enskilde anser att någon uppgift är felaktig.

Den enskilde ska i kontakt med socialtjänsten rutinmässigt informeras skriftligt eller muntligt om sina rättigheter att få ta del av sin journal samt om möjligheten att överklaga ett beslut.

Kommunens ansvar

Kommunen har det yttersta ansvaret för att personer som bor eller vistas i kommunen får det stöd de behöver. Det medför inte någon inskränkning på andra huvudmäns ansvar, men innebär att det är kommunens ansvar att tillgodose en enskilds behov om det är oklart vilken huvudman som ska hjälpa den enskilde.

Huvudprincipen är att det är den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt eller har starkast anknytning till som ansvarar för att den enskilde får stöd och insatser, även om personen tillfälligt vistas i en annan kommun. Det gäller t ex när socialtjänsten i en kommun har placerat en person i ett omsorgsboende i en annan kommun. Det är då den placerande kommunen som står för insatsen, de kostnader som är förknippade med insatsen och stöd i samband med att insatsen avslutas. Bosättningskommunens ansvar kvarstår även för personer som tillfälligt vistas utanför landets gränser, men är bosatta i Sverige.

Bosättningskommunen ansvarar även för dödsboanmälan till Skattemyndigheten.

Vistelsebegreppet

Bestämmelsen i 2 kap. 2 § SoL har också avgörande betydelse för ansvarsfördelningen mellan kommunerna. Här fastslår huvudregeln – att det är vistelsekommunens omskalämnade enskilde det stöd och den hjälp som han eller hon behöver.

Vistelsekommun

Den kommun som någon mer eller mindre tillfälligt vistas i när hjälpbehovet inträder kallas för vistelsekommun. Kommunens skyldighet att pröva en persons behov av ekonomiskt bistånd påverkas inte av vistelsetidens längd. Detta ansvar gäller även om en person vistas helt tillfälligt i en kommun men är bosatt i en annan. Omfattningen av det bistånd som vistelsekommunen kan ha skyldighet att ge kan däremot påverkas av den tid som han eller hon vistas där och under vilka förhållanden.

Har den sökande vistats i annan kommun en längre tid (mer än en månad) är det normalt en anledning till att avslå ansökan med motiveringen att sökande ej vistas i kommunen. Den sökande bör då söka biståndet i den kommun som han/hon vistas i. För att nämnden ska kunna lämna information till den nya kommunen om ärendet ska det finnas ett uttalat och dokumenterat samtycke.

Kommunens ansvar då en person endast tillfälligt vistas i kommunen begränsas normalt till bistånd till en hemresa och eventuellt annat bistånd för att avvärja en nödsituation.

Personer som är utsatta för våld eller andra övergrepp har rätt att i förväg ansöka om stöd- och hjälpinsatser i den kommun dit han eller hon vill flytta och bosätta sig permanent. Se

http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19131/20_13-5-41.pdf

±

Riktlinjer för handläggning av bistånd till utländska medborgare behandlas under särskilt avsnitt.

Utlandsvistelse

Huvudprincipen är att försörjningsstöd inte beviljas vid utlandsvistelse.

Undantagsfall är bland annat en kortvarig resa som varken påverkar

försörjningen eller försämrar möjligheterna till framtida försörjning i Sverige.

Det kan undantagsvis också finnas rätt till bistånd under vistelse utomlands, om det till exempel är nödvändigt i samband med sjukdom.

Våld i nära relationer

Personal som arbetar inom socialtjänsten ska ha relevant kunskap om våldets mekanismer och kunna bemöta en person som är våldsutsatt utifrån dennes situation. Alla handläggare ska ha teoretiska kunskaper för att kunna göra en initial bedömning om det föreligger omedelbar risk för våld eller hot om våld. Om det finns risk för hot och våld ska en risk- och säkerhetsbedömning göras.

I Mjölby kommun finns det en samordnare inom omsorgs- och socialnämnden för arbetet med våld i nära relationer och möjligheter att erhålla individuellt stöd för våldsutsatta eller de som bevittnat våld. Det finns även möjlighet för personal att få råd om personal möter en individ de tror är våldsutsatt. Det är dock viktigt att var och en av personalen, som får kännedom om eller misstänker att en person är utsatt, tar sitt eget ansvar för att utröna individens behov och se till att den sökande får den hjälp denne önskar och behöver. Vid misstanke om våld i nära relation ska en ny ekonomiakt upprättas på den utsatta för journalföring. Ansökan om ekonomiskt bistånd ska hanteras i det gemensamma ärendet så länge de är sammanboende.

2. Riktlinjens innehåll

Omsorgs- och socialnämndens riktlinjer utgår från lagar som reglerar kommunens arbete med stöd, utredning och insatser kopplat till ekonomiskt bistånd. Riktlinjerna är ett förtydligande av hur Mjölby kommun ska tillämpa bestämmelserna och utgör ett ramverk för hur omsorgs- och socialförvaltningens arbete ska bedrivas effektivt och med kvalitet.

Den enskilde ska erhålla stöd och insatser av god kvalitet baserad på individuella behov. Riktlinjerna ska stödja socialtjänstens kontinuerliga strävan att uppnå ökad kvalitet i arbetet med ekonomiskt bistånd.

Förebygga felaktiga utbetalningar

Felaktiga utbetalningar kan uppkomma av olika orsaker. De kan uppstå till följd av att den sökande medvetet lämnar oriktiga uppgifter, genom att den sökande saknar kunskap om regelsystemet eller genom brister i ärendehantering. Felaktiga utbetalningar ska förebyggas genom tydlig information och vägledning till de sökande om vad som gäller samt genom noggranna kontroller före utbetalning.

Varje sökande ska ges tydlig information både om sin rätt till bistånd och om sin skyldighet att lämna korrekta och fullständiga uppgifter samt skyldighet att anmäla ändrade förhållanden. Sökande ska också få tydlig information om konsekvenserna om han eller hon lämnar oriktiga uppgifter eller låter bli att anmäla ändrade förhållanden. Alla sökande ska underteckna en bekräftelse på att hon eller han har tagit del av informationen och förstått den.

Att kontrollera de uppgifter som sökande lämnar i samband med ansökan om bistånd ingår som en del i utredning innan beslut fattas. Uppgifter som ska kontrolleras är bland annat identitet, uppehållstillstånd/registrerad uppehållsrätt, vistelse, boende, folkbokföring samt vårdnadshavare för barn i hushållet. Dessutom ska kontroll av inkomster och tillgångar göras.

Vissa omständigheter som kan leda till felaktiga utbetalningar bör särskilt uppmärksammas. Det gäller att den sökande undanhåller att han

eller hon är sammanboende, att barn som uppges ingå i hushållet inte vistas i hushållet, att den sökande har inkomster av anställning eller svartarbete, undanhåller tillgångar eller som samtidigt uppbär ekonomiskt bistånd i annan kommun.

Lagar och allmänna råd

Socialtjänstlagen är en ramlag vilket innebär att tillämpningen av lagen förändras vid ändrade samhällsförhållanden som berör de människor som socialtjänsten har kontakt med. Exempel på sådana förhållanden är situationen på arbets- och bostadsmarknaden.

Utöversocialtjänstlagen reglerar socialtjänstens arbete inom ekonomiskt bistånd av en rad andra lagar och förordningar, t. ex förvaltningslagen (1986:223), offentlighets och sekretesslagen (2009:400) och socialtjänstförordningen (2001:937). Därutöver finns stöd för handläggning att hämta i rättspraxis, Socialstyrelsens *Allmänna råd om ekonomiskt bistånd* (SOSFS 2013:1) samt av Socialstyrelsen utgiven *Handbok för socialtjänsten – Ekonomiskt bistånd* och övrigt vägledande material.

Stöd för handläggning av ekonomiskt bistånd ska läsas i följande ordning:

1. Socialtjänstlagen (2001:453)⁶ och annan relevant lagstiftning
2. Rättspraxis
3. Socialstyrelsens Allmänna råd om ekonomiskt bistånd (SOSFS 2013:1)⁷
4. Socialstyrelsens Ekonomiskt bistånd Handbok för socialtjänsten och av Socialstyrelsen i övrigt utgivet stöd för handläggning
5. Delegationsordning för Mjölby kommun Omsorgs- och socialnämnden 2019 (OSN/2018:182)
6. Riktlinjer antagna av Omsorgs- och socialnämnden (OSN:XX)
7. Stöd till delegationsbestämmelser och ekonomiskt bistånd riktlinjer.
8. Rutinhandbok ekonomiskt bistånd i Mjölby kommun.

3. Försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § med stöd av 4 kap. 3 § SoL

Ekonomiskt bistånd beslutas enligt 4 kap 1 och 2 §§ SoL. Skäliga kostnader specificeras i 4 kap 3 § SoL. Ekonomiskt bistånd består av två delar; riksnorm, samt övrigt försörjningsstöd till skäliga kostnader för ett antal regelbundet återkommande behovsposter. Hur stort försörjningsstöd ett hushåll är berättigat till beror på hushållets kostnader och inkomster. I normalfallet summeras riksnormen för hushållets medlemmar med godkända tilläggskostnader, därefter räknas hushållets samlade inkomster av från summan.

Nivån på det ekonomiska biståndet ska inte överstiga vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig. Det gäller såväl kostnader inom ramen som ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt. Bidrag utöver riksnorm ska utges restriktivt.

För att kunna tillgodoräkna sig inkomster av anställning enligt den särskilda beräkningsregeln i 4 kap. 1b § SoL krävs att den enskilde personen fått försörjningsstöd i sex månader i följd.

Försörjningsstöd respektive ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt

Rätten till bistånd regleras i 4 kap. 1 § SoL som anger att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. Vidare anger detta lagrum att den som inte kan försörja sig men som kan arbeta har rätt till ekonomiskt bistånd enligt första stycket om han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande. Om det finns godtagbara skäl har den enskilde rätt till bistånd även om han eller hon inte står till arbetsmarknadens förfogande. Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Riksnorm

Delar av det ekonomiska biståndet utgörs av riksnormen. Nivån på riksnormen samt vad den avser att täcka regleras genom lag och förordning och regeringen fattar årligen beslut om nivån på riksnormen. Den del av försörjningsstödet som utgör den så kallade riksnormen omfattar sex budgetposter för vuxna och sju budgetposter för barn och ungdomar. Följande poster ingår normen:

Livsmedel

Utgångspunkten är en näringsmässigt fullvärdig och varierad kost. Det förutsätts att all mat tillreds hemma. Vissa halvfabrikat ingår samt inköp av allt matbröd. Hänsyn har tagits till att ensamhushåll beräknas ha en något högre kostnad eftersom det kan bli dyrare än för flerpersonghushåll.

Kläder och skor

Avser att täcka det vardagliga behovet av kläder och skor under hela året. Även kostnader för skoreparationer och viss kemtvätt ingår samt vissa tillbehör som paraply, armbandsur och väskor. Ryggsäckar för barn och skolungdom ingår.

Lek och fritid

Avser sådana aktiviteter som det är rimligt att en låginkomsttagare på orten får möjlighet till. Exempel på aktiviteter, både inomhus och utomhus, kan vara att t ex gå på bio, lyssna på musik, läsa böcker, fika, besöka simhall etc. För yngre barn ingår t ex leksaker, spel, pussel, böcker, biobesök m.m.

Barn- och ungdomsförsäkring

Denna post ingår endast i normen avseende barn och ungdom.

Hygien

Avser kostnader för den personliga hygien, t ex tvål, tandkräm, blöjor och mensskydd. Även produkter som t ex plåster och solskyddsmedel ingår. Kostnaderna omfattar även hårklippning. Kostnad för preventivmedel ingår inte.

Förbrukningsvaror

Avser varor som behövs för rengöring av bostaden samt vård och skötsel av kläder och skor, såsom disk- och tvättmedel, dammsugarpåsar, glödlampor och skokräm.

Dagstidning, telefon, TV-avgift m.m.

I denna post ingår kostnader för en helårsprenumeration på en dagstidning och samtalsavgift för telefon. Posten omfattar också vissa kostnader för att skicka kort och brev. Kostnader för internetabonnemang och dator ingår inte.

Skäliga kostnader utanför riksnorm

Vid behov ska skälig kostnad för följande budgetposter ingå i försörjningsstödet. Vad som ska räknas som skäliga kostnader måste avgöras efter en individuell bedömning av vad som är skäligt för just den personen eller det hushållet. Som huvudregel ska sökande varje månad visa verifikation på att nedanstående kostnader för föregående månad är betalda.

Boende

Utgångspunkten vid bedömning av skälig kostnad och boendestandard ska vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig, samt hyresnivåer hos den lokala allmännyttan.

Vistelseadressen ska vara utredd för att bistånd till boendekostnader ska kunna beviljas.

Behovsprövningen ska omfatta både kostnad och bostadsstorlek. För att förebygga uppkomsten av hyresskulder och för att rätt inkomst- och utgiftsberäkning ska göras avseende kommande månad ska sökanden som huvudregel styrka att föregående månads hyra är betald.

Beträffande boendekostnader och boendeformer, se vidare speciellt avsnitt avseende boende nedan.

Hushållsel

Huvudregeln är att bistånd beviljas till faktisk kostnad. När elkostnaden är oskäligt hög i förhållande till bostadens storlek och antal boende ska utredning göras för att klargöra vad den enskilde kan göra för att kunna sänka kostnaden. Vid bedömning av hur stor elförbrukning som är skälig, ska Konsumentverkets beräkningar av skälig elförbrukning betraktas som riktvärden. När vuxna som inte är gifta eller lever under äktenskapsliknande förhållanden delar lägenhet får en anpassning till förhållandena i det enskilda fallet göras utifrån hushållsstorlek. Den fasta avgiften för abonnemanget ska dock som regel lägenhetsinnehavaren stå för.

Hemförsäkring

Bistånd beviljas med faktisk kostnad till grundförsäkring som omfattar rättskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd. Hemförsäkring beviljas med månadsbelopp oavsett betalningsperiod. Kostnaden för försäkringen ska vara skälig utifrån sökandes bostad- och familjestorlek.

I de fall den sökande har års- eller halvårsinbetalningar ska denne uppmanas begära månadsinbetalningar.

Medlemskap i hyresgästföreningen är också en godtagbar utgift som kan medräknas vid en ansökan om ekonomiskt bistånd.

Avgift till fackföreningar och arbetslöshetskassor

Bistånd till avgift till fackförening och arbetslöshetskassa kan efter individuell prövning beviljas med det belopp som gäller för den organisation den sökande tillhör. Den sökande ska dock innan beslut fattas uppmanas att undersöka och återkomma med besked om möjlighet till reducerad avgift.

Arbetsresor

Bistånd till resor beviljas inom ramen för försörjningsstödet om behov av resa föreligger för att kunna arbeta eller för att kunna delta i regelbundna aktiviteter för att komma i arbete. Personer som arbetar eller deltar i arbetssökarverksamhet inom gångavstånd från bostaden har inte rätt till bistånd för arbetsresor.

Beträffande rimligt gångavstånd kan ca tre km utgöra en utgångspunkt. Beroende på hur frekvent behovet av resor är kan bistånd beviljas antingen till reskassa eller till månadskort. Kostnaden för reskassa ska jämföras med kostnaden för månadskort och det billigaste alternativet ska väljas.

Övriga resor

Bistånd till resor beviljas inom ramen för försörjningsstöd om behov av resa föreligger för att kunna delta i aktiviteter tillsammans med sina barn, för rehabilitering eller behandling och som inte kan utföras inom rimligt gångavstånd från bostaden.

Beräkning av ekonomiskt bistånd

Socialstyrelsen *Ekonomiskt bistånd Handbok för socialtjänsten framgår principerna för beräkning av ekonomiskt bistånd och vilka inkomster som ska medräknas.*

Behov av ekonomiskt bistånd beräknas i normalfallet så att normen läggs ihop med godkända kostnader för hyra, hushållsel, hemförsäkring, arbetsresor och avgift för a-kassa eller fackföreningsavgift. På så sätt erhålls hushållets totala norm. Från denna avräknas hushållets alla nettoinkomster månaden innan ansökningsmånaden Mellanskillnaden utgör hushållets behov av ekonomiskt bistånd. Vid nybesök är det nödvändigt att göra en grundligare utredning. Det kan tex vara lämpligt att värdera inkomsterna olika beroende på hur hushållets ekonomi sett ut en tid bakåt och vid vilka tidpunkter som olika inkomster erhållits.

Inkomster

Behov av ekonomiskt bistånd beräknas i normalfallet så att normen läggs ihop med godkända kostnader för hyra, hushållsel, hemförsäkring, arbetsresor och avgift för a-kassa eller fackföreningsavgift. På så sätt erhålls hushållets totala norm. Från denna avräknas hushållets alla nettoinkomster månaden innan ansökningsmånaden Mellanskillnaden utgör hushållets behov av försörjningsstöd. Vid nybesök är det nödvändigt att göra en grundligare utredning. Det kan t.ex. vara lämpligt att värdera inkomsterna olika beroende på hur hushållets ekonomi sett ut en tid bakåt och vid vilka tidpunkter som olika inkomster erhållits.

Avdrag för förskott på lön eller förmåner ska inte täckas av försörjningsstöd. Undantag kan göras i de fall utredningen visar att förskottet tagits på grund av omständigheter som normalt skulle beaktats vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd. Restriktiviteten inskränker inte socialtjänstens skyldighet att ge tillfälligt bistånd till livsuppehållet om annars en akut nödsituation skulle uppstå.

Överskjutande inkomster från tidigare månader

Huvudprincipen är att inkomster som överstiger hushållets behov enligt normen den ena månaden överförs som inkomst till nästkommande månad.

Normöverskott medräknas generellt i två efterkommande månader.

Tillämpning av denna princip förutsätter dock att den sökande känner till kommunens beräkningsgrunder för försörjningsstöd. Socialtjänsten kan inte kräva att den sökande som aldrig eller inte under lång tid har varit i kontakt med socialtjänsten i förväg ska planera och anpassa sin ekonomi efter gällande nivå för försörjningsstöd. En ansökan om ekonomiskt bistånd kan i denna situation inte kategoriskt avslås med hänvisning till ett normöverskott som uppkommit genom summering av sökandens inkomster flera månaderbakåt.

Om det tidigare överskottet varit stort ska dock en särskild prövning göras. Det bör påpekas att en person som vid sista inkomstillfället vet att han eller hon inte har sin försörjning tryggad framåt har ett eget ansvar att efter förmåga planera för de nödvändigaste utgifterna. En person som exempelvis fått avgångsvederlag motsvarande sex månadslöner får anses ha ett eget ansvar att sörja för sin försörjning under motsvarande tid eller fram till nytt arbete eller till utbetalning av arbetslöshetsersättning.

Vid nyansökan är det rimligt att titta på inkomster tre månader tillbaka också av skälet att kunna göra en helhetsbedömning av sökandens ekonomiska situation. Det är med hänsyn till eventuella överskott viktigt att de sökande kontinuerligt, men särskilt i början av kontakten, får information om regler för beräkning av ekonomiskt bistånd och att i princip alla inkomster räknas, som exempelvis retroaktiva utbetalningar och överskjutande skatt. Har de sökande varit medveten om hur socialtjänsten räknar i samband med prövning av ekonomiskt bistånd kan ansökan avslås om han eller hon haft inkomst över norm.

Arbetsinkomst för skolungdomar

Hemmavarande barns och skolungdomars inkomster av eget arbete ska inte beaktas inkomst vid beräkning av ekonomiskt bistånd om det inte överstiger ett prisbasbelopp. Till skolungdomar räknas ungdomar under 21 år som studerar i grundskolan, gymnasieskolan eller annan jämförbar grundutbildning. Inkomsterna kan användas till fritidsaktiviteter eller annat behov som barn och ungdomar har utöver norm.

Barns inkomster och tillgångar

Om barn har inkomster i form av exempelvis barnpension ska de tas med som inkomst i beräkning. Barns tillgångar i form av kapital, fastighet eller dylikt ska inte räknas om de står under överförmyndarens kontroll om inte överförmyndaren ger sitt samtycke till uttag. Uttag ska i så fall göras för barnets försörjning enligt norm. Hyresdel ska inte räknas. Barn får dock ha sparade medel upp till 15 % av basbeloppet.

För barn och unga där Mjölby kommun har frångått huvudprincipen om föräldrars försörjningsansvar gäller även ovanstående princip. Om ett barn på egen hand flyttar till ett eget boende och då inte längre har någon försörjning betraktas den sökande som vuxen och har då inte rätt att spara kapital.

Egna tillgångar

För att den sökande ska ha rätt till ekonomiskt bistånd måste han eller hon ha använt alla sina realiserbara tillgångar. Med realiserbara tillgångar avses pengar på bankkonto, aktier, eller andra värdepapper, bil, båt, fastighet, bostadsrätt, dyrbar konst-ellersamlarföremål m.m. både i Sverige och utomlands.

Bil

Huvudregeln är att innehav av bil räknas som en realiserbar tillgång och att den enskilde ska sälja bilen omgående, alternativt inom två månader

om inga särskilda skäl för bilinnehav föreligger. Om det bedöms att bilen ska avyttras ska den enskilde få skriftlig information om bilens ungefärliga värde. Efter försäljning av bilen ska sökanden inkomma med kvitto som visar hur mycket bilen sålts för, alternativt skriftligen styrka annat värde av bilen från auktoriserad bilfirma eller motsvarande.

Särskilda skäl för bilinnehav kan vara att den enskilde måste ha bil:

- I sitt arbete.
- För att kunna ta sig till och från sin dagliga sysselsättning, t ex för att allmänna kommunikationsmedel inte har rimlig turtäthet eller finns inom rimligt avstånd från bostaden.
- Av medicinska eller sociala skäl, t ex för att en förälder ska kunna umgås med sitt barn.

Fastighet, bostadsrätt, fritidshus

Huvudregeln är att enskilda som äger fastighet, bostadsrätt eller fritidshus, i Sverige eller utomlands, endast ska beviljas ekonomiskt bistånd i akuta situationer eller under den tid som det tar att sälja fastigheten, dock högst fyra månader. Om det finns särskilda skäl kan rådrum för försäljningförlängas.

En villa eller en bostadsrätt bör endast betraktas som en realiserbar tillgång om en försäljning bedöms kunna ge ett intäktsöverskott som motiverar åtgärden och det finns möjlighet att ordna annat boende.

Vid förlängning av skälig avyttringstid ska en bedömning göras om eventuell förlängt rådrum.

Även del i fritidshus ska räknas som realiserbar tillgång såvida det inte finns ett skrivet förbehåll som förhindrar försäljning. Detta gäller också fritidshus i utlandet.

Bankmedel, aktier, obligationer

Huvudprincipen är att ekonomiskt bistånd inte ska beviljas sökande som har tillgångar i form av kontanta medel eller värdepapper.

Ålderspensionärer bör dock kunna ha sparade medel upp till ett halvt basbelopp.

Bosparande

Alla former av bosparande räknas som realiserbar tillgång. Undantag från denna princip kan göras när biståndsbehovet bedöms som kortvarigt, högst tre månader och sökanden saknar egen bostad. I dessa

fall godtas inestående kapital upp till den nivå som krävs för bibehållen kötid.

Pensionssparande

Pensionssparande räknas i princip som en tillgång. Möjligheten att ta ut pensionssparande ska alltid prövas. Om den enskilde inte kan få tillgång till sitt pensionssparande ska den enskilde beviljas bistånd.

Boendekostnad och olika boendeformer

Bedömning av vad som är en skälig boendekostnad utgår från den enskildes faktiska kostnad och behov av boende. Utgångspunkten vid bedömning om vad som är en skälig boendestandard är vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig. Om inga särskilda skäl föreligger ska högsta godtagbara boendekostnad enligt Mjölby kommuns riktlinjer för skälig boendekostnad användas.

Beslut om boendekostnad utöver skälig nivå ska omprövas var sjätte månad och var tredje månad om det är ett andrahandskontrakt.

Tillsammans med boendekostnaden ska även prövas om storleken på bostaden är skälig. Vägledande boendestandard, köket ej inräknat, är ett rum per person, vuxen eller barn. Vid fler än ett barn ska en individuell bedömning ske, eftersom det ska beaktas att barn med stigande ålder kan ha behov av möjlighet till avskildhet. Yngre barn, eller syskon av samma kön, kan dela rum. Omsorgs- och socialnämnden bör vid bedömningen ta hänsyn till ett barns behov av utrymme även hos den förälder där barnet enbart vistas under umgängestiden.

Om boendekostnaden bedöms vara oskälig och behovet av ekonomiskt bistånd inte bedöms vara tillfälligt (mindre än tre månader) ska den sökande uppmanas att sänka sin boendekostnad. Innan ett hushåll ställs inför krav att förändra sin boendesituation ska följande förhållanden beaktas:

- Bostadens storlek i förhållande till familjemedlemmarnas antal
- Sociala konsekvenser av en flyttning. Det gäller både barnfamiljer och ensamstående vuxna med sociala problem. För barnfamiljer måste beaktas eventuella konsekvenser för t ex skolgång, barnomsorg och socialtnätverk
- Om en ensamstående vuxen, t ex med funktionshinder eller sociala problem och äldre med sviktande hälsa, har ett särskilt stort behov av kontinuitet i det sociala nätverket eller den fysiska miljön som hänger samman med det nuvarande boendet

- Om bostaden är anpassad till en boendes funktionshinder
- Bostadens bytesvärde
- Sökandes möjlighet att i framtiden med egna inkomster själv klara den höghyran

Om socialtjänsten efter ovanstående överväganden kommer fram till att sökanden ska uppmanas ändra sin bostadssituation ska skäligt rådrum ges för att genomföra flyttning eller på annat sätt sänka boendekostnaden. Skäligt rådrum är fyra månader och beslutet ska kommuniceras till den enskilde tillsammans med besvärshänvisning. Tid för skäligt rådrum kan förlängas om sökande under denna tid aktivt försöker sänka sina boendekostnader och särskild hänsyn kan tas till om den enskilde har begränsad möjlighet att bli godkänd som hyresgäst.

Den enskilde kan uppmanas att söka bostad även utanför kommunen, om det är nödvändigt för att sänka boendekostnaden. Om sökande har oskäligt högboendekostnad och bedöms kunna flytta, men avstår från försök att sänka sin boendekostnad, ska bistånd till hyran sättas ned i nivå med vad som ovan sägs om vägledande hyreskostnad.

Om en ungdom tecknar hyresavtal är huvudregeln att bistånd till boendekostnad inte beviljas om hyresavtalet tecknas under period då den sökande saknar inkomst och möjlighet att själv betala hyran.

Undantag från huvudregeln kan göras om det föreligger starka sociala skäl till flyttningen.

Hushållstyper

Nedan beskrivs olika hushållstyper och hur dessa ska handläggas.

Sammanboende med hushållsgemenskap

För vuxna som lever under äktenskapsliknande förhållanden gäller hushållsgemenskap som innebär ett ömsesidigt ansvar för alla kostnader i hushållet. En gemensam ansökan och bådas sammanräknade inkomster ska ligga till grund för beräkning av biståndsbehov. Det innebär till exempel att om endast en i hushållet har inkomst ska den inkomsten så långt den räcker även täcka kostnader för den sammanboende. Först därefter kan eventuellt kompletterande bistånd beviljas

Gifta men ej sammanboende

Gifta makar är enligt lag försörjningsskyldiga gentemot varandra. Försörjningsplikten kvarstår även om makarna har skilda hushåll. Prövningen av ekonomiskt bistånd ska utgå från denna princip om ömsesidig försörjningsplikt. Även under betänketid vid skilsmässa är

makar försörjningsskyldiga gentemot varandra och gemensamma barn oavsett hur de väljer att bo.

Endast om det är uppenbart olämpligt att makarna har gemensam ekonomi, exempelvis vid förekomst av våld inom relationen, eller då någon av makarna är oförmögen att ta sitt ansvar för resten av familjen, ska principen om gemensam försörjningsplikt frångås. Undantag kan även göras vid akuta nödsituationer.

Försörjningsplikt kan inte hävdas gentemot den som får ekonomiskt bistånd.

Gymnasiestuderande ungdom

Föräldrars försörjningsskyldighet gäller till dess att gymnasiestudierna avslutas eller den unge fyller 21 år, oavsett om den unge har egen bostad eller inte.

Normalt ska inte socialtjänsten ta hänsyn till den extra kostnad det innebär att gymnasiestuderande ungdom har eget boende vid prövning av rätt till ekonomiskt bistånd. Undantag ska göras om det finns synnerliga skäl till att den unge inte kan bo kvar hemma. I möjligaste mån ska den unge ingå i föräldrarnas hushåll, men ibland kan det finnas skäl att se honom eller henne som ett eget hushåll. Även i det senare fallet ska om möjligt föräldrarnas ekonomi och förmåga att bidra till den unges kostnader utredas. Sociala förmåner som underhållsstöd och barnbidrag eller studiebidrag ska alltid komma den unge tillgodo. Möjligheten att utse en god man kan beaktas om den unges intressen särskilt behöver bevakas. Om den unge fyllt 16 år kan han eller hon själv ansöka om godman.

Inneboende

Sökande som är inneboende räknas inte leva i hushållsgemenskap med sin hyresvärd. Inneboende och hyresvärd ska ha bistånd enligt vanlig norm för ensamstående. Om avtalet mellan hyresvärden och den inneboende innebär att vissa hushållsutgifter, som t ex telefon och förbrukningsvaror, ingår i hyran kan normen anpassas efter det. Kostnaden ska alltid beaktas utifrån vad en låginkomsttagare på orten hade haft råd med. Det är inte skäligt att fördyra sina omkostnader genom byte av bostad. Saknas avtal för inneboendekontrakt ska uträkning göras utifrån Socialstyrelsens allmänna råd, där varje rum räknas då som två enheter och köket som en enhet.

Person under 21 år som har bildat familj

Föräldrars försörjningsansvar för underårigt barn kvarstår även om den underåriga själv blivit förälder. Föräldrarna har däremot inget försörjningsansvar för sitt barnbarn.

Vid giftermål övertar make/maka försörjningsplikten för gymnasiestuderande upp till 21 år. Om maken/makan inte kan fullgöra

sin försörjningsplikt, primär försörjningsplikt, har den underåriges föräldrar försörjningsplikt, sekundär försörjningsplikt.

Hushåll där barn bor växelvis hos föräldrarna

Om barnet eller barnen bor ungefär lika mycket hos båda föräldrarna ska som regel halva barnbidraget räknas som inkomst och halva normen som utgift. Även övriga utgifter för barnet förutsätts delas mellan föräldrarna, exempelvis beviljas övrigt ekonomiskt bistånd med halva barnomsorgsavgiften, medicinkostnaden etc. Umgängesavtal eller överenskommelse mellan vårdnadshavare ska alltid kontrolleras innan bistånd till umgängeskostnader utgår.

Förälder boende hos barn

Om barnet har garanterat förälderns boende genom försäkrans till Migrationsverket beviljas föräldern inte hyresdel.

Kvarboende vuxet barn fyllda 18 år som tidigare har betalt hyresdel

Hyresdel kan beviljas om det vuxna barnet tidigare har betalat hemma och inte har rätt till studiestöd enligt studiestödslagen eller förlängt barnbidrag enligt lagen om förlängt barnbidrag eller utifrån starka sociala skäl. Det bör sedan tidigare finnas ett upprättat hyresavtal mellan förälder och ungdom. Dessutom ska ungdomen sedan tidigare ha haft en egen inkomst och betalat del av boendekostnad till föräldrarna. I beräkning av skälig boendekostnad bör formeln ovan följas.

Kvarboende vuxet barn fyllda 18 år som inte har betalt hyresdel tidigare

Huvudregeln är att bistånd till hyresdel inte ska beviljas. Utredning om rätten till försörjningsstöd för unga vuxna från 18 års ålder, ska vara densamma som för övriga myndiga individer. Undantag kan göras om den unges föräldrar på grund av att det vuxna barnet bor kvar har en högre boendekostnad än de annars skulle ha haft, antingen genom att de tvingas behålla en stor bostad eller genom att de helt eller delvis mister rätten till bostadsbidrag. Detta förutsätter att ansökan görs i anslutning till att bostadsbidraget upphör.

Andra boendeformer

Med övriga boendeformer menas t ex campingboende, husvagn eller båt, inneboende hos kamrat som bor i andrahand eller hotell. Vid bistånd till boendekostnader gäller samma regler beträffande skälig standard och kostnad samt krav på flyttning som vid förstahandskontrakt. I vissa fall kan det vara motiverat att lägga till kostnader för sådant som ingår i ett vanligt boende, t ex dusch och tvättmöjligheter.

Tillfälligt boende

Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt kan bistånd till tillfälligt boende beviljas. I första hand beviljas bistånd till det akutboende som kommunen har avtal med. Då barnfamiljer saknar boende ska i första hand andra boendialternativ undersökas.

När tillfälligt boende beviljas ska den sökande aktivt söka andra boendeformer för att lösa sin situation på egen hand. Den sökande ska skriftligen redovisa sökta boenden till sin handläggare. Uppföljning ska göras av handläggare regelbundet, men minst en gång i månaden. Den sökande ska erbjudas och motiveras att ta emot stöd för att nå en annan boendelösning. Beslut om tillfälligt boende ska tas för korta perioder om maximalt 1 månad per beslut.

Ekonomiskt bistånd vid vistelse på institution

Ekonomiskt bistånd beviljas vid vistelse på institution eller i familjehem om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst. Institutionsnormen inkluderar fickpengar, klädnorm, eventuell avgift till fackförening eller A-kassa samt eventuella arbetsresor. I vissa fall kan även kostnader för egen bostad under placeringstiden ingå i det ekonomiska biståndet och beroende på vilken typ av placering som är beslutad kan egen avgift för kost och logi ingå.

Fickpengar

Fickpengar beviljas vid vistelse på exempelvis behandlingshem eller sjukhus om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst. Fickpengar är ekonomiskt bistånd där normposterna lek och fritid, kläder, hälsa och hygien och telefon ingår.

Aktuellt månadsbelopp för fickpengar utgörs av summan av dessa normposter. Det kan vara lämpligt att göra en överenskommelse med den sökande om att biståndet till kläder och skor utbetalas för två-fyra månader åt gången, beroende på årstid och sökandes behov.

Kostnader för egen bostad vid vistelse på institution m.m.

Personer som under placeringstiden har kvar sin bostad ska uppmanas att hyra ut bostaden i andra hand. Om hyresvärden inte tillåter uthyrning ska den sökande begära tillstånd för uthyrning hos Hyresnämnden. Om det inte är möjligt att hyra ut lägenheten beviljas den enskilde, efter sedvanlig prövning, hyreskostnad, abonnemangskostnad för hushållsel, hemförsäkring och TV-avgift i maximalt 6 månader. Bistånd till TV-avgift beviljas om vistelsen på sjukhus eller behandlingshem understiger två månader. Om vistelsen planeras bli längre kan den sökande begära avgiftsbefrielse.

Egenavgift vid vård och behandling i HVB

Egenavgiften vid placering för vård och behandling av vuxna

missbrukare på institution med HVB-tillstånd och familjehem är densamma som vid sjukhusvård. Om den enskilde inte har tillräckliga egna inkomster för att betala avgiften, kan en ansökan om ekonomiskt bistånd göras.

Egenavgift vid stöd-/omvårdnadsboende

Vid stöd och hjälpåtgärder i form av olika boenden ska den enskilde betala egenavgift för mat och logi. Detta gäller boenden utan HVB-tillstånd. Om den placerade saknar egna inkomster kan egenavgift för kost och logi beviljas i form av försörjningsstöd. Kostnader utöver egenavgiften ska betraktas som kostnad för omvårdnad. När det gäller egenavgiften för nattlogi på härbärke ska så långt det är möjligt vanlig inkomstprövning göras. Ibland kan det dock finnas sociala skäl som talar för bistånd till avgiften på härbärke, även om egen inkomst funnits. Vid boende på inackorderingshem kan den del av egenavgiften som utgör boendekostnad ge rätt till bostadsbidrag.

Avgift vid sjukhusvård

Vid sjukhusvistelse beviljas hela kostnaden för egenavgiften, medan riksnormen minskas med det belopp som avser kostnaden för livsmedel, under den period som den sökande varit inneliggande för vård.

Nödprövning och akut bistånd

Med hänvisning till kommunens yttersta ansvar ska en så kallad nödprövning göras om den sökande hävdar att nödsituation föreligger. Ekonomiskt bistånd till akuta behov för livsuppehållet kan beviljas efter individuell prövning. Vid bedömningen ska hänsyn tas till om det finns barn i hushållet och deras situation ska särskilt uppmärksammas.

Beslut om akut bistånd ska i möjligaste mån föregås av sedvanlig utredning och prövning.

Bistånd till personer som regelmässigt har egna inkomster över riksnorm ska prövas restriktivt och endast beviljas för att avvärja en akut nödsituation. Biståndet beviljas då mot återkrav. Förlust av pengar p.g.a. stöld eller tappad plånbok ersätts inte förutom med sådant bistånd som är nödvändigt för att undvika en nödsituation. För övrigt hänvisas till sökandes hemförsäkring samt möjligheter till avbetalning av uppkomna skulder. Polisanmälan ska uppvisas. Sökande som upprepat tappar pengar eller blir bestulen ska informeras om att han eller hon har eget ansvar för att på ett betryggande sätt förvara sina pengar så att inte samma situation uppstår igen. Information bör lämnas om olika sätt att använda autogiro och direktöverföringar mellan konton för att undvika att tillhandahålla stora summorkonter.

4. Ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt enligt 4 kap. 1 § SoL

Med begreppet livsföring i övrigt avses alla de olika behov den enskilde kan ha för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå och som inte omfattas av försörjningsstödet. Exempel är bistånd till kostnader för läkarvård och medicin, glasögon, möbler och husgeråd. Begreppet *bistånd för livsföring i övrigt* avser även vård- och behandlingsinsatser till vuxna och/ eller barn, hemtjänst, särskilt boende för äldre eller funktionshindrade med mera som handläggs inom andra enheter inom omsorgs- och socialförvaltningen.

Vid bedömning av behovet av ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt kan socialtjänsten vid ett kortvarigt behov av bistånd (maximalt tre månader) ta hänsyn till att den biståndssökande själv kan bekosta det som inte är akut. I övrigt gäller att i bedömningen av bistånd för livsföring i övrigt ska socialtjänsten sträva efter ett långsiktigt perspektiv och ha fokus på individens möjligheter att förändra sin livssituation.

Biståndet ska utformas så att det förbättrar den enskildes förutsättningar att nå målen i sin planering mot självförsörjning.

I detta avsnitt ges riktlinjer för ändamål utöver försörjningsstödet. Ändamålen står i bokstavsordning. Vissa av ändamålen ingår vanligtvis i en skälig levnadsnivå om kostnaden är skälig och sökanden i övrigt uppfyller förutsättningarna för försörjningsstöd. Det gäller löpande kostnader för läkarvård, medicin, barnomsorg och färdtjänst. När det gäller rätten till bistånd till övriga ändamål krävs särskilda förutsättningar.

Begravningskostnad

Begravningskostnader ska i första hand täckas av tillgångar i dödsboet eller genom försörjningsskyldigas, det vill säga föräldrars och efterlevande makars/registrerade partners, inkomster eller tillgångar. Begravningskostnader går före alla andra kostnader som kan belasta

dödsboet t.ex. obetald hyra, hushållsel, telefon eller kostnader för utflyttning och städning av bostaden. Vid bedömning av försörjningsskyldigas betalningsförmåga prövas detta mot gällande norm för ekonomiskt bistånd. Hänsyn ska tas till tillgångar, exempelvis i form av försäkringar. Alla kända tillgångar som finns på dagen för dödsfallet beräknas direkt vid ansökan om begravningskostnad, även eventuellt kommande skatteåterbäring. Begravningskostnader ska som huvudregel beviljas vid ansökan från dödsbodelägare eller från den som är försörjningsskyldig för den avlidne. Om dödsboet saknar tillgångar helt eller delvis, bör ekonomiskt bistånd beviljas till att möjliggöra en värdig begravning. Hänsyn bör tas till allmänt vedertagna begravningsstraditioner och i förekommande fall olika religiösa och etniska gruppers speciella önskemål om hur en begravning ska ordnas. Då begravningen ska ske utomlands, bör ekonomiskt bistånd beviljas som motsvarar kostnaden för begravning i Sverige. Ekonomiskt bistånd till begravningskostnader bör i regel inte vara högre än ett halvt basbelopp. Beviljat bistånd kan återkrävas enligt SoL 9 kap 2§, första stycket, om dödsboet förväntas erhålla tillgångar längre fram.

Dator, surfplatta och internet

Vid bedömning av behovet av dator/surfplatta med internetuppkoppling ska särskild hänsyn tas till behoven hos barn och ungdomar som går i skolan. Skälig kostnad för en dator/surfplatta är lägsta kostnaden för en bärbar dator/surfplatta hos de större elektronikkedjorna och vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig. Alternativen är en begagnad dator, eller surfplatta till motsvarande summa.

Dator med internetuppkoppling kan vid särskilda skäl ingå i den grundläggande hemutrustningen oavsett barnperspektivet. Om det finns flera personer i hushållet förutsätts personerna dela på en dator/ surfplatta.

Skälig kostnad för internet bedöms vara 200 kr i månaden. Om det inte finns tillgång till ett fast internetabonnemang för högst 200 kr finns möjligheten att istället välja ett mobilt abonnemang som finns att tillgå för högst 200 kr per månad.

Flyttkostnader

Bistånd kan beviljas till sökande som uppbär ekonomiskt bistånd eller inkomster i motsvarande nivå om behovet av att flytta är motiverat av hälsoskäl eller sociala omständigheter som att sökandens möjligheter att bli självförsörjande genom flytten skulle öka eller att flytten skulle medföra att sökandens boendekostnader skulle minska. Utgångspunkten är att de flesta människor organiserar sin flytt med hjälp av släkt och vänner. Kostnad kan beviljas för hyra av släpkärra eller en mindre lastbil inklusive kostnader för bensin och försäkring mot uppvisande av kvitto.

Även hyra av flyttkartonger kan beviljas. Endast om särskilda skäl finns godtas anlåtande av flyttfirma. Offert från minst två flyttfirmor ska begäras in av den sökande. Kostnad för flyttstädning kan beviljas om särskilda fysiska skäl föranleder som är konstaterad av läkare med läkarintyg. Kostnad för adressändring med eftersändning godtas inte.

Vanlig adressändring är gratis, endast eftersändning av post kostar extra och godkänns inte. I samband med att bistånd till flyttkostnad beviljas ska den sökande styrka att den gamla bostaden har sagts upp. I delegationen återfinns procent av prisbasbelopp vid kostnad för flytt och flyttstäd.

Färdtjänstavgift

Kostnad för färdtjänst beviljas efter behov. Bistånd till avgift för riksfärdtjänst ska bedömas på samma sätt som kostnad för andra resor som inte är lokala. Kostnad för medresenär beviljas inte.

Förskoleverksamhet och barnomsorg

Bistånd till avgift för förskoleverksamhet, skolbarnomsorg (årskurs 1–3) och öppen fritidsverksamhet (årskurs 4–6) beviljas sökande som uppbär försörjningsstöd eller har inkomster i nivå med ekonomiskt bistånd.

Detta gäller även enskilt anordnad verksamhet om avgiften är i nivå med kommunens. Sökande ska undersöka möjligheten till nedsättning av avgift.

Glasögon

Bistånd till glasögon bör beviljas om behovet styrks av legitimerad optiker eller läkare. Vid behov av nya glasögon på grund av olycksfall ska eventuell glasögonförsäkring eller hemförsäkring användas i första hand. Den sökande ska uppvisa intyg och kostnadsförslag som styrker behovet av glasögon och vad som ingår i begärt pris. Skälig kostnad för glasögon är lägsta paketpris som erbjuds av optiker. Bistånd till specialslipade eller specialbehandlade glas, såsom färgade eller extra tunna glas, beviljas ej om behovet inte är styrkt av läkarordination. Den extra kostnaden godtas om speciell slipning eller behandling är det enda alternativet för att korrigera sökandens synfel. Kostnad för kontaktlinser godtas om det är det enda alternativet för sökanden och behovet är styrkt med läkarintyg. Endast ett par glasögon beviljas.

Bistånd till vanliga läsglasögon som är avsedda för personer med avtagande synskärpa s.k. ålderssynthet beviljas ej. Behovet kan tillgodoses inom ramen för riksnormens post för hälsa och hygien.

För barnglasögon kan en högre kostnad och försäkring beviljas utifrån barnperspektivet. Region Östergötland ger bidrag till glasögon eller kontaktlinser för barn mellan 0–19. Barn mellan 0 och 7 år ska synundersökas av ögonläkare på någon av ögonklinikernas mottagningar. För barn i den här åldern hanterar klinikerna bidraget. För barn och unga mellan 8 och 19 år är det den legitimerade optikern som både hanterar glasögon, kontaktlinser och bidraget från Region Östergötland. Optikern drar av bidragsbeloppet direkt i butiken. För ytterligare information se <https://www.1177.se/Ostergotland/sa-fungerar-varden/kostnader-och-ersattningar/bidrag-till-glasogon-och-kontaktlinser-for-barn-och-unga/>

Hemtjänstavgift

Ekonomiskt bistånd beviljas inte till kostnaden för hemtjänstavgift. Den sökande ska alltid ha medel kvar till skälig levnadsnivå när hemtjänstavgiften är beräknad. Vid ansökan ska kostnader för t ex dubbelt boende, tandvård eller glasögon ska sökande hänvisas till hemtjänsten för eventuell nedsättning av avgiften.

Hemutrustning

Bistånd till hemutrustning, underhåll eller komplettering av befintlig hemutrustning kan vid behov beviljas till personer som beräknas ha behov av försörjningsstöd under längre tid. Prövning av behovet ska göras i förhållande till vad som kan anses vara skälig levnadsnivå, vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig samt de priser som vid tiden för ansökan erbjuds i lågprisbutiker alternativt begagnat. Den sökandes ålder och förväntade framtida egen försörjning ska även beaktas.

Ekonomiskt bistånd till behövlig hemutrustning ska täcka det omedelbara behovet av grundutrustning som behövs för att ett hem ska kunna fungera. Den hemutrustning som kan beviljas ska kunna tillgodose behov som t ex matlagning, umgänge, sömn, förvaring, rengöring och rekreation. Grundutrustning i form av möbler och husgeråd kan vara av olika omfattning och kvalitet. Även TV bör ingå i en hemutrustning. Dator med internetuppkoppling kan vid särskilda skäl ingå i den grundläggande hemutrustningen. Vid bedömning av behovet av dator med internetuppkoppling ska särskild hänsyn tas till behov hos barn och ungdomar som går i skolan. Kompletterande hemutrustning kan erhållas efter särskild prövning.

Vid skilsmässa är utgångspunkten att de vuxna delar på det gemensamma bohaget. Likaså att barnens möbler och övrig utrustning följer med barnet eller delas upp mellan föräldrarna vid växelvisboende. Hembesök ska ske i samband med utredning om behov av hemutrustning. Begagnade möbler kan vara ett alternativ till nyförvärv.

Individer som flyttar hemifrån ska normalt inte kunna få bistånd av samhället till hemutrustning. Flyktingar eller utländska medborgare som fått uppehållstillstånd p.g.a. anknytning till flykting, ska hänvisas att ansöka om hemutrustningslån hos centrala studiestödsnämnden (CSN).

Juridiska kostnader och stämpelavgifter

Advokatkostnader

I första hand ska den sökande utnyttja det rättskydd som ingår i hemförsäkringen. Detta rättskydd gäller t.ex. för tvister angående vårdnad och underhåll, men inte för tvister som rör äktenskapsskillnad, upplösning av samboförhållanden eller bodelning. I vissa fall kan rättshjälp från staten beviljas om det finns behov av mer omfattande insatser av juridiskt ombud.

Stämpelavgifter

Exempel på detta kan vara ansökan om äktenskapsskillnad eller bodelning. Huvudregeln är att bistånd till stämpelavgifter inte beviljas. Undantag kan göras om den enskilde inte bedöms kunna uppnå en skälig levnadsnivå.

Identifikationshandlingar

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till identifikationshandlingar för att möjliggöra myndighetskontakter och för att uppnå en skälig levnadsnivå. Med ansökan bör kopia på utgången legitimation bifogas. Kvitto som styrker inköp ska redovisas samt kopia på ny legitimation. Kostnader för pass beviljas som regel inte. Kostnader i samband med ansökan om svenskt medborgarskap beviljas inte. Kostnad som uppkommer på grund av förlängning av uppehållstillstånd beviljas ej.

Kläder och skor utöver vad som ingår i ekonomiskt bistånd

Klädutrustning

Kläder och skor ingår i riksnormen. Därför beviljas i normalfallet inte extra bidrag till detta. Vid akut behov av klädustrustning kan sökanden få

bistånd till kläder och skor inom försörjningsstödet ram utbetalt för en till fyra månader framåt.

Klädutröstning inför institutionsvistelse

Sökande som skrivs in för vård eller behandling kan vid behov få extra bistånd till kläder motsvarande två till tre månadsbelopp av posten för kläder och skor i riksnormen.

Behov av särskilda kläder eller skor

Här avses engångskostnader för specialbeställda kläder eller skor som inte täcks av merkostnadsersättning. Alla vanligt förekommande utgifter för kläder och skor ingår i normen. Ansökan ska prövas utifrån detta och eventuellt bistånd ges endast till merkostnader. Fördyrade kostnader vid behov av ortopediska skor beviljas. Faktiska kostnaden för ortopediska skor beviljas enligt inkommit förslag.

Läkarvård och medicinkostnad

Bistånd som beviljas omfattar egenavgift för läkarbesök och läkarföreskriven medicin och behandling som ingår i högkostnadsskyddet. Det kan t.ex. avse besök hos distriktssköterska, psykolog, eller annan öppenvårdsbehandling. Prövning av bistånd till läkemedelskostnader som inte ingår i högkostnadsskydd ska göras restriktivt. Läkemedel som inte ingår i högkostnadsskyddet kan beviljas om behovet styrks av behandlande läkare. T.ex. kan kostnad för preventivmedel beviljas.

Magasineringskostnad

Bistånd till kostnad för magasinering av bohag kan beviljas för sökande som har löpande försörjningsstöd om personen inom överskådlig tid förväntas kunna få en ny bostad. Vad som avses med överskådlig tid måste bedömas individuellt. Beslutet ska tidsbegränsas till tre månader och omprövas vid behov. Det är den enskilde som ska stå för kontraktet gentemot magasineringsfirman.

Rekreation

Bistånd till rekreation beviljas mycket restriktivt och endast om det finns synnerliga skäl. I första hand ska möjlighet till att få behovet tillgodosett på annat sätt undersökas, exempelvis via Försäkringskassan, kommunen, Regionen, fonder etc. Bistånd kan beviljas för t.ex. resekostnader, logi, förhöjda matkostnader i samband med restaurangbesök och fickpengar. Med rekreation menas sådana

aktiviteter som normalt hör ihop med semester, t.ex. resor och vistelse på annan ort.

Skolkort

Skolkort genom Östgötatrafiken för barn i grundskolan prövas och beviljas i vissa fall av skolan. Ekonomiskt bistånd till resor till och från skolan kan beviljas om skolan avslagit ansökan och om särskilda skäl föreligger. Långt avstånd mellan skola och hem eller trafiksituationen på skolvägen utgör inte sådana skäl eftersom dessa omständigheter prövas av skolan. Vid flytt kan skolkort beviljas i väntan på att barnet byter skola.

Reparationskostnader för hyresrätt

Avser kostnader för reparation på grund av onormalt slitage eller skadegörelse i hyreslägenhet. Bistånd ska prövas mycket restriktivt och är endast aktuellt om den enskilde har starka skäl att byta bostad eller riskerar att bli avhyst. I första hand ska den enskilde undersöka möjligheten till avbetalning hos hyresvärden. Bistånd för reparation eller sanering beviljas som regel mot återkrav.

Skulder

Bistånd till skulder såsom avbetalning på studielån eller banklån, kontokortsskulder, privata skulder samt skuld för underhåll och barnomsorgsavgift beviljas som regel inte. Undantag kan göras t.ex. om lån tagits för att undanröja en akut situation och där den sökande annars skulle ha beviljats bistånd och det är den enda möjligheten att uppnå en skälig levnadsnivå.

Undantag bör dock aldrig göras för betalning av skadestånd, skatteskulder eller böter.

Den sökande ska i första hand undersöka möjligheten att göra upp en avbetalningsplan. Bistånd beviljas efter individuell prövning och när det skulle få allvarliga sociala konsekvenser för den enskilde om skulden inte betalas. Det kan t.ex. gälla skulder för boendekostnader eller hushållsel. I dessa fall kan det finnas skäl att ta större social hänsyn, särskilt för barnfamiljer och personer med funktionsnedsättningar. Om sökanden har behov av råd och stöd med sin ekonomi ska hjälp erbjudas av budget- och skuldrådgivare på Medborgarservice Mjölby kommun. Även hjälp med att ansöka om god man ska erbjudas.

Spädbarnsutrustning

Den som en längre tid (minst 6 månader) haft ekonomiskt bistånd eller inkomster i nivå med normen kan beviljas bistånd till del av eller hel grundutrustning för spädbarn. Biståndet prövas utifrån det faktiska behovet och sökandens egna möjligheter att skaffa nödvändig utrustning. I detta sammanhang ska hänsyn tas till om utrustning finns sedan tidigare barns födelse. Maxbelopp om 12% av prisbasbeloppet.

Tandvård

Akut tandvård

Bistånd beviljas till akut tandvård som innebär åtgärder för att avhjälpa svåra smärttillstånd eller tillstånd som medför betydande obehag.

Exempel på akut tandvård kan vara tandutdragning, akutrotbehandling, fyllningar för att undanröja värk och lagning av krona/protes. Vid akut behov av tandvård krävs inte att den enskilde i förväg ansöker om ekonomiskt bistånd.

Det ska framgå av kvittot att behandlingen avser en akut åtgärd. Det är inte tillräckligt om det endast framgår att det har rört sig om ett akutbesök.

Nödvändig tandvård

Ekonomiskt bistånd beviljas till skäligen kostnader för nödvändig tandvård. Hit räknas också förebyggande åtgärder mot karies och tandlossning. Bedömning av vad som är nödvändig tandvård för den enskilde grundas på den behandlande tandläkarens uppgifter om val av åtgärd. Kostnadsförslag ska alltid inlämnas samt överlämnas till Mjölby kommuns konsultandläkare för konsultation om kostnaden överstiger 5 000kr. Omfattningen av tandvården och kostnaden ska jämföras med vad en låginkomsttagare har råd att kosta på sig. En bedömning görs av den sökandes inkomst under en längre tid och hans/hennes möjlighet att själv betala hela/del av kostnaden.

Förutom rent medicinska aspekter bör de sociala konsekvenser som kan uppstå vid utebliven tandvård, beaktas.

Bedömning behöver också göras om sökandes rätt till tandvård i samband med vissa sjukdomar och sjukdomsbehandlingar. Det finns särskilt tandvårdsstöd som kan utgå till den som har ett bestående behov av omfattande vård och omsorg eller lider av vissa sjukdomar. Mer information finns på 1177. Den som är berättigad betalar endast en patientavgift för den tandvård som ingår i stödet. Särskilt tandvårdsstöd får den som har ett tandvårdsintyg "grönt kort", eller tillhör någon av de fjorton patientgrupper som får tandvård som ett led i en sjukdomsbehandling. Det är regionen som bedömer rätten till

tandvårdsintyg. Där av informeras klienten att på egen hand söka det bidrag den kan ha rätt till.

Olika grupperns rätt till ekonomiskt bistånd

Barn som lever i familjer med långvarigt biståndsbehov

För barnfamiljer som har ett långvarigt biståndsbehov ska barnens situation särskilt beaktas.

Post för lek och fritid ingår i riksnorm. Det avser tillfälliga aktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet till. Aktiviteterna gäller både inomhus och utomhus. För äldre barn och vuxna ingår kostnader för till exempel att gå på bio, lyssna på musik, böcker, fika eller besöka simhall. För yngre barn ingår leksaker, spel, pussel, böcker, biobesök med mera.

Barnfamiljer kan vid behov beviljas ekonomiskt bistånd till barns fritidsaktiviteter inom ramen för livsföring i övrigt. Utgångspunkt vid bedömningen är vad en låginkomsttagare på orten har råd att kosta på sig. Exempel på aktiviteter kan vara terminsavgift för deltagande i någon förening, fotbollsskola, cykel, skridskor eller liknande. Det är viktigt att kvitto lämnas in alternativt att sökande betalar i förskott och får pengarna när kvitto inlämnas för att garantera att biståndet går till barnen.

Barnfamiljer kan vid behov beviljas ekonomiskt bistånd till aktivitet under sommaren, lägerverksamhet, idrottsresor eller kolonivistelse utanför skolans ram, om behovet inte kan tillgodoses genom statliga eller kommunalt stöd.

Barns behov av ledighet under sommaren, t ex när förskola eller familjedaghem har semesterstängt, ska beaktas när krav avseende arbetssökande ställs på förälder. I utredning ska det framgå att barnens situation är beaktat och på vilket sätt det är beaktat.

Arbetssökande

Den som är arbetslös och bedöms vara arbetsför ska stå till arbetsmarknadens förfogande och aktivt söka arbete. Det innebär att personen ska vara inskriven hos Arbetsförmedlingen och följa de krav som Arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassan ställer. Den enskilde ska informeras om att detta är ett absolut krav för att kunna beviljas bistånd.

Krav ska ställas på att den sökande ska söka vilket arbete som helst som han eller hon anses kunna klara av. Det gäller även tillfälliga och mindre kvalificerade arbeten som den sökande omgående ska kunna ta. Den som är arbetsökande ska även delta i sådana arbetsmarknadsåtgärder, till exempel praktik eller utbildning, som hon eller han anvisats till av Arbetsförmedlingen eller kommunen.

Om den enskilde inte bedöms uppfylla kraven att stå till arbetsmarknadens förfogande, exempelvis genom att inte söka arbete eller genom att vägra delta i exempelvis praktik påverkar detta rätten till försörjningsstöd för hela hushållet. De krav som ställs på den sökande ska motsvara de krav som i allmänhet ställs i samhället, avseende t ex närvaro och sjukanmälan. Vid sjukfrånvaro under längre tid än fem sammanhängande dagar ska sjukdomen styrkas med läkarintyg.

Detsamma gäller för vård av sjukt barn. Om den sökande är förhindrad att delta i sysselsättning på grund av läkarbesök, besök hos myndighet eller liknande ska det styrkas med ett skriftligt intyg/underlag. Vid vård av sjukt barn ska läkarintyg för barnet intygas när barnet varit sjukt mer än fem dagar. Samma krav som ställs från försäkringskassan vid mottagande av ersättning för vård av sjukt barn (VAB).

Om personen har blivit arbetslös på grund av att han eller hon själv har sagt upp sin anställning är huvudprincipen att försörjningsstöd inte ska kompensera för den avstängning från arbetslöshetsersättning som detta medför. Om den arbetsökande i övrigt uppfyller förutsättningarna är han eller hon berättigad till försörjningsstöd först från den dag rätten till arbetslöshetsersättning inträder. Om den sökande har haft synnerliga skäl för att säga upp sig ska denne alltid uppmanas att i första hand försöka få avstängningen från arbetslöshetsersättning hävd. En bedömning ska alltid göras i det enskilda fallet.

Unga arbetsökande 16-29 år

Det är viktigt att unga arbetslösa snabbt kommer ut i arbete eller sysselsättning för att förhindra passivisering och att de ska hamna i långvarigt bidragsberoende.

Praktik eller kompetenshöjande åtgärder kan vara ett led i en medveten strategi att närma sig arbetsmarknaden. Deltagande i sådana kompetenshöjande insatser kan ställas som krav för att ha rätt till försörjningsstöd. Kravet och den kompetenshöjande insatsen ska vara

tidsbegränsad och utformas i samråd med den unge och Arbetsförmedlingen.

Om den unge utan godtagbart skäl avböjer kompetenshöjande verksamhet eller uteblir från verksamheten kan försörjningsstöd avslås eller reduceras.

Arbetssökande med otillräcklig a-kassa eller ALFA-kassa

Personer som har ersättning från a-kassa eller ALFA-kassa riskerar att förlora denna ersättning om de deltar i kommunal aktivering. Olika regler gäller beroende på vilken a-kassa personen tillhör. Den sökande måste ha fått ett godkännande från sin a-kassa för att kunna delta i verksamhet som anordnas av kommunen. Detta ska styrkas med ett intyg. Om krav ställs på dessa personer att delta i aktiviteter utan godkännande från a-kassan kan behovet av försörjningsstöd öka på grund av att sökande kan bli nekad sin a-kassa.

Föräldralediga

Föräldrapenning ska tas ut sju dagar per vecka. Barnet ska senast fyra månader innan 1-årsdagen anmälas till barnomsorgskön och bekräftelse på platsansökan ska uppvisas. Mjölby kommun har platsgaranti inom fyra månader.

För att den hemmavarande föräldern så snart som möjligt ska kunna ställa sig till arbetsmarknadens förfogande ska den första barnomsorgsplats som erbjuds accepteras. Det innebär att den sökande inte har rätt att tacka nej till en erbjuden barnomsorgsplats. Undantag kan göras om ett barn av psykiska, fysiska eller medicinska skäl är i behov av särskild typ av förskoleverksamhet. Behovet ska vara styrkt med läkarintyg. När barnet har fått plats inom barnomsorgen finns ingen rätt att vara föräldraledig. Lagen om föräldraledighet reglerar endast förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Detta gäller även nyanlända föräldrar med barn mellan ett och åtta år. Föräldrar som uppbär försörjningsstöd och har föräldrapenning dagar kvar att ta ut uppmanas att ta ut dagar i första hand innan rätten till försörjningsstöd kan inträda. Sökande har rätt att spara upp till 28 dagars föräldrapenning fram till det år föräldrapenning senast kan tas ut. Det gäller dagar med ersättning på grundnivå. Sökande ska inte vara tvungen att utnyttja ersättningsdagar med föräldrapenning före barnets födelse. Båda föräldrarna, inte bara den som är arbetssökande eller den som har lägre lön, ska kunna använda sig av sin möjlighet att vara hemma med barnet (halva tiden vardera med föräldrapenning).

Sjukskrivna

För att arbetsförmåga vid sjukdom ska godkännas ska en person ha ett läkarutlåtande som styrker oförmåga att arbeta eller delta i arbetsökaraktiviteter, helt eller delvis. Det är inte sjukdomen i sig som bedöms utan arbetsförmågan. Arbetsökande som är sjuka ska, om det utifrån medicinsk utredning bedöms lämpligt, erbjudas rehabiliterande insatser. Detta ska ske i samverkan med Arbetsförmedling, behandlande läkare inom primärvård och/eller psykiatri och Försäkringskassa. Den som är sjukskriven och där sjukskrivande läkare bedömer att personen inte kommer att återfå arbetsförmågan inom överskådlig tid ska ansöka om sjukersättning göras. Är personen mellan 19-29 år görs istället en ansökan om aktivitetsersättning och för att vara berättigad till det gäller att arbetsförmågan ska vara nedsatt under minst ett år på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan. Om en persons arbetsförmåga är nedsatt med minst en fjärdedel kan personens sjukpenning bytas ut mot sjukersättning eller aktivitetsersättning.

För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska personen medverka till behandling och rehabilitering i syfte att bli arbetsför. För arbetsökande som är sjukskrivna på deltid ska det alltid göras en bedömning om personen ska delta i arbetsökarverksamhet i förhållande till sjukskrivningens omfattning.

Personer med beroendeproblematik

De allmänna reglerna om möjligheten att ställa krav på biståndssökande kan inte i samma utsträckning användas för personer som har en missbruksproblematik.

Socialtjänsten kan inte ställa krav på att en person med allvarligt missbruksproblem ska följa en viss behandlingsplan för att vara biståndsberättigad.

Krav på deltagande i praktik eller arbetsträning enligt 4 kap. 4 § SoL kan tillämpas för personer med lindrigare missbruksproblem, men ska inte ersätta vård eller behandling för missbruk. Deltagandet kan dock vara förebyggande vid begynnande missbruk eller utgöra komplement till andra insatser mot missbruket. De krav som ställs ska vara relevanta och sakligt grundade på behov av kompetensutveckling. Kravet på deltagande i en viss praktik eller arbetsträning ska alltid föregås av ett övervägande om den enskildes medverkan vid en arbetsplats är lämplig. Samverkan ska genomföras med missbruksenheten.

När det gäller personer med påvisbart pågående missbruk kan biståndet reduceras om det är uppenbart att biståndet inte används till avsett ändamål.

De personer som på grund av missbruksproblematik inte står till arbetsmarknadens förfogande ska i första hand erbjudas hjälp och stöd för sina problem och socialtjänsten ska tillsammans med dem planera för hur de på lång sikt ska kunna nå självförsörjning. Ansökan om stöd och behandling för vuxna personer med missbruk sker genom individ och familjeomsorgen.

Personer med psykisk ohälsa

När det gäller personer med svår psykisk ohälsa och beteendemässiga störningar måste socialtjänsten utreda de grundläggande problemen för att kunna ta ställning till hur socialtjänsten på bästa sätt kan stärka den enskildes framtida försörjningsförmåga. I arbetet med personer med svår psykisk ohälsa är det oftast nödvändigt att samverka med andra enheter inom socialtjänsten och med sjukvården. Ibland saknar dessa personer sjukdomsinsikt och kan behöva en längre tids motivationsarbete för att gå med på att söka kontakt med sjukvården.

Liksom för personer med lindriga missbruksproblem kan socialtjänsten ställa krav på att en person med lindrigare psykiska problem deltar i praktik eller arbetsträning enligt 4 kap. 4 § SoL. Detta ska inte ersätta vård och behandling, men insatserna kan vara ett komplement till eller ett led i rehabiliteringen. De krav som ställs ska vara relevanta och sakligt grundade på behov av kompetensutveckling.

Våldsutsatta

Enligt socialstyrelsens föreskrifter Våld i nära relation (SOSFS 2014:4) ska våldsutsatta vuxna och barn som har utsatts för eller bevittnat våld erbjudas stöd och hjälp från socialtjänsten. I arbetet med ekonomiskt bistånd är det viktigt att uppmärksamma det behov av hjälp som kan finnas i bidragshushållen i samband med våld i nära relation.

Vid misstanke om att en person som är aktuell för ekonomiskt bistånd kan vara utsatt för våld av en närstående ska han eller hon erbjudas kontakt med handläggare som är särskilt utsedd för att handlägga ärenden som avser våld i nära relation i Mjölby kommun.

Vid prövning av rätten till bistånd ska behovsbedömningen kompletteras med en sedvanlig ekonomisk prövning, dvs. om den våldsutsatta själv har inkomster eller tillgångar som kan tillgodose de ekonomiska behoven. I en akut situation, där den våldsutsatta brutit upp från våldsutövaren, är det bara den enskildes egna inkomster och tillgångar, samt kostnader för den enskilde och eventuellt medföljande barn som ska tas i beaktande vid prövningen. I en sådan situation är det direkt olämpligt att hänvisa till en eventuell partners försörjningsskyldighet. Våldsutsattas ansökan ska ske åtskild från förövarens ekonomi trots att de är sammanboende eller gifta. Vid bedömning av en våldsutsatt persons behov av försörjningsstöd kan det finnas skäl att beräkna behovet till en högre nivå än den som anges i riksnormen. Vid bedömningen bör det vägas in att den våldsutsatta ofta är förhindrad att hämta personliga tillhörigheter och inte kommer åt bankkonto samt att situationen är akut vilket leder till merkostnader både på kort och på lång sikt. På kort sikt kan det t.ex. avse kläder, matpengar, telefon, spädbarnsutrustning, id-handlingar, låsbyte, skilsmäsoansökan och på lång sikt t.ex. hemutrustning, dubbla boendekostnader och hög hyra. Avråd från att hämta saker i en gemensam bostad utifrån risk att träffa på våldsutövaren men även då det finns risk att den utsatta anklagas för att ha tagit saker som tillhör den andra parten om ej bodelning är genomförd. I en situation där en våldsutsatt fortsätter att leva tillsammans med våldsutövaren prövas biståndet gemensamt för hushållet. Bedömning av rätt till bistånd som är direkt kopplat till en enskilds situation som våldsutsatt, t ex. skyddat boende, görs av handläggare på utredningsenheten barn, unga och vuxna.

Personer med skyddade personuppgifter

”Skyddade personuppgifter” är Skatteverkets samlingsrubrik för de olika skyddsåtgärderna sekretessmarkering, skyddad folkbokföring och fingerade personuppgifter inom folkbokföringen.

Sekretess- eller spärrmarkering

När en person ansöker om ekonomiskt bistånd som har sekretess eller spärrmarkering varnar verksamhetssystemet då det är uppkopplat till Skatteverket. Det är av vikt att ta reda på vilken typ av sekretess den sökande då i vissa fall kan det skada en person att uppgifter om denne lämnas ut. Det kan t.ex. gälla någon som är hotad eller förföljd.

Skatteverket kan då föra in en markering för särskild

sekretessprövning, en s.k. sekretessmarkering. Den signalerar att det ska göras en noggrann prövning innan uppgiften lämnas ut.

Sekretessmarkering gäller oftast i ett år och kan förlängas.

Skattekontoret kan vidarebefordra post till personer med sekretessmarkering. En sekretessmarkering innebär emellertid inte någon absolut sekretess för skyddade uppgifter utan den legala innebörden är att uppgifter om personen enligt folkbokföringens bedömning inte bör lämnas ut utan en särskild sekretessprövning.

Fingerade personuppgifter

Fingerade personuppgifter innebär att en person får byta identitet genom att använda andra personuppgifter än de verkliga. Denna möjlighet finns vid särskilt allvarliga hot och medges enligt 1 § lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter. Deras omfattande behov av stöd och hjälp tillgodoses till stor del av polisen. Om de behöver bistånd från socialtjänsten kan det vara polisen som först tar kontakt.

Alla tre nivåerna av skyddade personuppgifter kan kombineras med t.ex. namnbyte.

Brottsoffer

I 5 kap 11 § SoL finns en bestämmelse om socialtjänstens stöd till brottsoffer. Bestämmelsen gäller för alla brottsoffer och deras anhöriga, även om personer som utsatts för våld i hemmet särskilt bör uppmärksammas. Till gruppen anhöriga räknas givetvis eventuella barn. Personer som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp kan ha upprepat behov av akut bistånd från socialtjänsten. Ofta är en del av behovet ekonomiskt och kan gälla t.ex. oplanerade och brådskande utgifter för vardagliga behov. Det kan finnas skäl att beräkna kostnader till en högre nivå än riksnormen t.ex. om den enskilde har tillfälligt höga kostnader för livsmedel, kläder och skor som beror på att hen varit utsatt för brott liksom ett behov att omgående flytta till en annan bostad. Barn som bevittnat våld ska särskilt uppmärksammas och anmälan ska ske till utredningsenheten barn, unga, vuxna.

Studerande

Utgångspunkten är att vuxenstuderande inte står till arbetsmarknadens förfogande och därför inte är berättigade till ekonomiskt bistånd.

Vuxenutbildning ska finansieras genom det statliga studiemedelssystemet CSN eller med aktivitetsstöd via Arbetsförmedlingen. En individuell prövning ska dock alltid göras om

studierna kommer leda till att förbättra personens möjlighet till anställning eller inte.

Ekonomiskt bistånd ska inte beviljas vid annat än korta tidsbegränsade kurser inom ramen för de insatser som erbjuds arbetssökande, där den sökande samtidigt söker arbete. Den sökande ska när som helst vara beredd att avbryta kursen för att påbörja erbjudet arbete. Undantag kan också göras till exempel i följande fall:

Studierna ingår i en arbetsplan som Arbetsförmedlingen och socialtjänsten gemensamt gjort.

Studierna är en förutsättning för att den arbetslöse i framtiden ska bli självförsörjande.

Studierna ingår i en rehabilitering Vid mycket långvarig arbetslöshet

Om en person i undantagsfall, eller individuell behovsprövning, beviljas försörjningsstöd av socialtjänsten för vuxenstudier ska denne ändå alltid söka studiemedlets bidragsdel. Om ekonomiskt bistånd beviljas av socialtjänsten för studier ingår även rimlig kostnad för böcker och annat studiemedel i biståndet. Möjligheten att köpa begagnade läromedel ska undersökas och utgångspunkten ska vara vad studerande i allmänhet har möjlighet att bekosta.

Svenska för invandrare, SFI

För att vara berättigad ekonomiskt bistånd under tid för SFI-studier krävs, utöver de krav som regelmässigt ställs för rätt till bistånd, att den studerande inkommer med närvarorapport från SFI varje månad, är aktivt studerande samt följer den planering som är gjord för SFI-studierna.

Personer som studerar SFI upp till D-nivå kan berättigad till ekonomiskt bistånd och studera SFI på D-nivå under förutsättning att man även är aktivt arbetssökande. För personer som har inkomster från a-kassa är det viktigt att studierna godkänns av a-kassa innan de påbörjas. I annat fall riskerar den enskilde att förlora sin ersättning från a-kassan.

För att ha rätt till bistånd ska studerande på SFI nivå C samt D kunna visa att de i god tid sökt feriearbete då SFI studier har studieuppehåll i fyra veckor över sommaren.

Studierande under studieuppehåll

För att ha rätt till ekonomiskt bistånd ska studierande kunna visa att de i god tid sökt feriearbete då inkomstbortfallet är en förutsägbar situation. Den studierande ska själv under terminen planera för sommaruppehållet, vara aktivt arbetsökande och i god tid anmäla sig på Arbetsförmedlingen. Studiemedlen är avsedda att täcka levnadskostnaderna och studiematerialet för den studierande t.o.m. den dag terminen slutar enligt studiemedelsbeslutet. Först därefter inträder rätt till bistånd. Högskolestudierande har inget uppehåll mellan höstterminen och vårterminen och ska därför inte beviljas ekonomiskt bistånd för studieuppehåll då. För övriga studierande se studiemedelsbeslut. Den som väntar inkomst av arbete eller arbetslöshetsersättning kan beviljas bistånd mot krav på återbetalning.

Ungdomar under 21 år som går i skolan

Föräldrar har enligt föräldrabalken 7 kap § försörjningsskyldighet för ungdomar som går i skolan fram till dess den unge fyller 21 år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförbar utbildning. Föräldrarnas underhållsskyldighet gäller oavsett om den unge bor hemma eller har eget boende.

För ungdom som fyllt 18 år är föräldrarna underhållsskyldiga bara om den unge går i skolan. Gör den unge ett uppehåll i sin skolgång är föräldrarna inte underhållsskyldiga under uppehållet, men underhållsskyldigheten träder in igen om och när barnet återupptar skolgången. Ferier och tid då barnet på grund av sjukdom är förhindrad att delta i utbildningen anses i praxis utgöra tid då skolgång pågår.

Underhållsskyldigheten upphör alltså inte under sommarlovet mellan två årskurser i gymnasieskolan.

I de fall föräldrarna har försörjningsplikt ska ungdomen räknas in som barn i hushållet om det inte finns särskilda skäl för att ungdomen ska ha bistånd som eget hushåll.

Ungdomar som studerar och är berättigade till underhållstöd har möjlighet att få fortsatt underhållstöd från 18 år till fyllda 20 år. Den som är 18 år måste själv ansöka om förlängt underhållstöd hos Försäkringskassan. Från 16 års ålder går det även att ansöka om extra tillägg från CSN, vilket inte tas med som inkomst i beräkning.

Ungdomar som saknar föräldrar med försörjningsansvar

Barn och ungs som saknar föräldrar med försörjningsansvar, exempelvis ensamkommande flyktingbarn, kan beviljas ekonomiskt bistånd till sitt uppehälle så länge de studerar på ungdomsgymnasium.

Personer som är 65 år och äldre

Personer som är 65 år och äldre som ansöker om ekonomiskt bistånd ska hänvisas till *Pensionsmyndigheten* för att ansöka om äldreförsörjningsstöd. Om bistånd beviljas i avvaktan beslut hos Pensionsmyndigheten ska biståndet utbetalas mot förskott förmån. Undantag kan göras i de fall en person i hushållet är under 65 år. Om ekonomiskt bistånd beviljas i avvaktan beslut hos försäkringskassan eller pensionsmyndigheten ska biståndet återsökas enligt bestämmelserna i lagen om allmän försäkring (AFL, 17 kap. 1 § andra stycket).

Företagare och personer med fria yrken

Ekonomiskt bistånd beviljas som regel inte till en person som är egenföretagare. Aktiebolag, vissa handelsbolag och enskilda firmor representerar i de flesta fallen realiserbar tillgång. I de fall företaget inte representerar en tillgång ska den sökande, för att bli berättigad till ekonomiskt bistånd, uppmanas att avregistrera firman hos Patent- och registreringsverket, och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande genom att skriva in sig på Arbetsförmedlingen. Separat företagsutredning ska göras och bifogas den ekonomiska utredningen. Handlingar som behövs för företagsutredningen är registreringsbevis på företaget, momsredovisning, årsredovisning, företagskonton samt transaktioner på företagskonton senaste året. I akuta och tillfälliga situationer kan även egenföretagare ha rätt till ekonomiskt bistånd om nämnden finner skäl för det.

Sökanden med fria yrken såsom exempelvis konstnärer, författare, artister och frilansarbetare har ofta F-skattsedel eftersom detta är ett krav från deras uppdragsgivare. Deras ansökan om försörjningsstöd eller annat ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa och samma krav på motprestationer ska ställas.

Inskrivna för kriminalvård eller rättspsykiatrisk vård

Kriminalvårdsmyndigheten svarar under verkställighetstiden för alla kostnader för personer som är inskrivna hos kriminalvården. Undantaget från det är hyra och uppehälle under frigivningspermission. För hyra och andra kostnader förknippade med eventuell bostad gäller i

vissa fall särskilda regler som beskrivs nedan. Sökandens möjlighet till inkomst från arbete inom kriminalvårdsanstalt ska alltid utredas innan ekonomiskt bistånd beviljas.

Personer som är häktade, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning, får häktesbidrag från kriminalvården och ska inte beviljas fickpengar. Personer som dömts till fängelsestraff har i princip rätt att omgående påbörja verkställigheten. Vid ansökan om ekonomiskt bistånd i avvaktan på fängelsestraff kan behovet tillgodoses genom att den sökande inställer sig hos kriminalvården. I samband med att kriminalvård avslutas ligger ansvaret för bistånd på folkbokföringskommunen under en övergångsperiod. En rimlig övergångsperiod bedöms vara en månad. Därefter har vistelsekommunen ansvaret.

Den som genomgår rättspsykiatrisk vård eller är omhändertagen enligt Smittskyddslagen har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som personer inskrivna för vård inom socialtjänsten. De som är dömda till rättspsykiatrisk vård har kvar rätten till sjukpenning, pension, bostadsbidrag etc.

Vid ansökan om ekonomiskt bistånd efter frigivning från kriminalvårdsanstalt ska alltid saldo på frigivningskonto kontrolleras.

Hyreskostnader för inskrivna för kriminalvård eller rättspsykiatrisk vård

Personer som är häktade har rätt till bistånd från socialtjänsten till hyra om inte behovet kan tillgodoses på annat sätt. En sedvanlig ekonomisk prövning ska alltid göras.

Personer som är dömda till kriminalvård kan i vissa fall beviljas bistånd till hyra under verkställighetstiden. Vägledande vid prövning ska vara den sökandes hyresförhållande, straffets längd, egen förmåga att betala den faktiska boendekostnaden, samt rehabiliteringsaspekten.

Vid vårdtid på högst sex månader kan ekonomiskt bistånd till boendekostnad beviljas om det är olämpligt eller omöjligt att hyra ut lägenheten i andra hand. I fall den sökande hyr andrahandslägenhet eller inneboenderum kan bistånd beviljas om hyresrätten kvarstår efter frigivning.

Vid vårdtid som överstiger sex månader ska den sökande försöka få sin lägenhet uthyrd i andra hand eftersom bostad efter frigivning är betydelsefull för fortsatt rehabilitering. Om hyresvärden inte ger tillstånd till andrahandsuthyrning ska den sökande begära tillstånd till uthyrning

hos Hyresnämnden. Under tid då sökande försöker ordna lägenhetsfrågan kan bistånd till hyran beviljas.

Om hyresavtal sägs upp kan det bli aktuellt med bistånd till kostnad för förvaring av bohaget. Denna kostnad bör ses i förhållande till kostnad för nyanskaffning av möbler och husgeråd i kombination med förvaring av en mindre del personligt lösöre.

Intensivövervakning med elektronisk kontroll (IÖV)

Personer som avtjänar straff med fotboja jämställs med frivårdsklienter och har exempelvis rätt att fortsätta uppbära eventuell pension eller sjukpenning, dock inte ersättning från a-kassa. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har personen rätt till ekonomiskt bistånd från kommunen till sin försörjning under verkställigheten med fotboja. För enskilda som arbetar eller är arbetsökande kan arbetstider, resväg och adress till arbetsgivare/arbetsmarknadsinsats registreras hos Kriminalvården, och den enskilde kan därmed fortsätta arbeta eller stå till arbetsmarknadens förfogande.

Om verkställigheten med fotboja upphävs och övergår till anstaltsvård gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården. Ekonomiskt bistånd till eventuella merkostnader på grund av intensivövervakningen såsom avgifter, fotboja, telefoninstallation eller resor till och från aktiviteter ska inte beviljas då dessa bekostas av Kriminalvårdsmyndigheten (KVVFS 1999:2). Vid IÖV-utsluss är personen fortfarande inskriven på anstalt och har inte rätt till ekonomiskt bistånd för sin försörjning, utan regler för inskrivna inom kriminalvården gäller (KVVFS2001:4).

Skyddstillsyn med särskild föreskrift, s.k. kontraktsvård

Kontraktsvårdärett alternativ till fängelsesom innebär att dömden får genomgå missbruksbehandling där kriminalvården och socialtjänsten upprättar en gemensam behandlingsplan. Kriminalvården har kostnadsansvaret för behandlingen fram till tänkt dag för villkorlig frigivning, vilken inträffar den 2/3 av det alternativa fängelsestraffet.

Därefter övergår kostnadsansvaret till socialtjänsten.

Vid behandling på institution står kriminalvården för alla kostnader till vårdgivaren i samband med placeringen såsom fickpengar, drogkontroller, sjukvårdskostnader, resor, klädotrustning, fritids- och sportutrustning och hygienartiklar. I dessa fall ska ekonomiskt bistånd inte beviljas.

Om behandlingen sker i öppenvård bekostar kriminalvården enbart den behandling och kontroll som följer av behandlingsplanen. Klientens behov av ekonomiskt bistånd ska prövas av socialtjänsten.

Kontraktsvård är en påföljd och om klienten avbryter eller missköter den uppgjorda behandlingsplanen gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården.

Utländska medborgare

Med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Om personen söker ekonomiskt bistånd ska detta beslut visas upp. Utländska medborgare med uppehållstillstånd för besök ska bedömas på samma sätt som utländska medborgare som befinner sig tillfälligt i landet.

Utan uppehållstillstånd

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, till exempel turister, affärsresande och säsongarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip finns rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Det yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett hem.

Efter tre månaders vistelse i Sverige inträder kravet på uppehållstillstånd. Om personen saknar uppehållstillstånd och inte heller har ansökt om uppehållstillstånd, bör socialtjänsten uppmana personen att ta kontakt med Migrationsverket för att ansöka om ett uppehållstillstånd. Ansöker personen inte om uppehållstillstånd kan det eventuellt bli aktuellt med bistånd i avvaktan på avvisning/utvisning.

Asylsökande och övriga personer som sökt uppehållstillstånd

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar dagersättning enligt Lag om mottagande av asylsökande med flera (LMA). Detta gäller oavsett om den asylsökande vistas på förläggning eller hos släkting i kommunen. Kommunen ansvarar för gruppen "Övriga som sökt uppehållstillstånd" i Sverige och omfattas av 1 § punkt 3 i LMA, det vill säga de som "har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas". Det är Migrationsverket som beslutar om detta och beslutet ska visas

upp av den sökande. Dessa personer beviljas dagersättning enligt LMA och det utbetalas av kommunen. Detta gäller även personer som tidigare haft uppehållstillstånd som upphört att gälla och som sökt nytt uppehållstillstånd.

Dagersättningen ska täcka kostnader för livsmedel, kläder och skor, fritidsaktiviteter, hygienartiklar och andra förbrukningsvaror. Den ska även täcka utgifter för hälso- och sjukvård, tandvård samt läkemedel. Om särskilt angelägna behov uppstår kan särskilt bidrag lämnas för kostnader för vinterkläder, glasögon, kosttillskott, hjälpmedel vid funktionsnedsättning, spädbarnsutrustning och begravningskostnad. Bistånd som kommunen utger enligt LMA ska återsökas från staten.

Undantag från ovanstående ska göras för barn under 18 år som bor hos vårdnadshavare med uppehållstillstånd. Dessa ska beviljas bistånd enligt SoL.

Nyanlända invandrare

Nyanlända som beviljats uppehållstillstånd, är mellan 20 och 65 år, har varit bosatta i Sverige högst ett år efter första folkbokföringsdatum och som har en etableringsplan genom Arbetsförmedlingen har rätt till etableringsersättning. I normalfallet ska etableringsersättningen täcka försörjningsbehovet, men det kan uppstå ett antal situationer när en nyanländ/ett hushåll där en nyanländ ingår ändå behöver ekonomiskt bistånd. Nedan följer några exempel på sådana situationer:

Om det uppstår ett glapp mellan dagersättning enligt LMA och utbetalning av etableringsersättning

Om den nyanländes arbetsförmåga är nedsatt och den enskilde därför får reducerad eller ingen etableringsersättning

Om den nyanlände på grund av t ex. vård av barn inte kan delta i etableringsinsatser

Om ungdom 18–20 år, som studerar på gymnasiet, inte har sina föräldrar i landet och inte är placerade för vård utanför det egna hemmet.

Om etableringsersättning samt övriga inkomster som personen har, ej gör personen självförsörjande

Vissa av de kostnader som kommunen har för det ekonomiska biståndet till nyanlända går att återsöka hos Migrationsverket. Det gäller i de fall den enskilde får reducerad etableringsersättning till följd av nedsatt arbetsförmåga och när ekonomiskt bistånd beviljas till studerande ungdomar som saknar föräldrar i landet och inte är placerade för vård.

Barn som inte har tillstånd att vistas i Sverige

Principen om barnets bästa kommer till uttryck i Barnkonventionen och i Socialtjänstlagen. Principen kan inte användas för att frångå gällande lag men när det finns utrymme för olika tolkningar eller bedömningar kan principen användas för att välja den för barnet mest fördelaktiga lösningen. Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för barn, i synnerhet barn som tillhör utsatta grupper. Barn ska, i de fall det bedöms lämpligt, kunna beviljas bistånd till en skälig levnadsnivå. Utifrån principen om barnets bästa kan det innebära att barn beviljas bistånd medan deras föräldrar enbart beviljas nödhjälp. Bistånd till barnen kan beviljas med upp till riksnorm. Med hänsyn till barns bästa kan även bistånd beviljas till en rimlig boendekostnad som utgår från barnets behov.

EU-medborgare

För EU-medborgare gäller särskilda regler som innebär att kravet på uppehållstillstånd enligt utlänningslagen inte gäller under vissa förutsättningar. Bestämmelser om uppehållsrätt, som reglerar EU-medborgares rätt att vistas i landet, finns i utlänningslagen och utlänningsförordningen. Reglerna om uppehållsrätt omfattar även medborgare från EES-länderna Island, Norge och Liechtenstein. Reglerna om uppehållsrätt omfattar dock inte medborgare från Schweiz, för vilka tidigare regler om uppehållsrätt fortfarande gäller.

Reglerna om uppehållsrätt är endast tillämpliga på sådana EU-medborgare som reser till eller uppehåller sig i en annan medlemsstat än den de själva är medborgare i och därigenom utnyttjar den fria rörligheten. Med uppehållsrätt avses rätten för EU-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd under vissa förutsättningar. För mer vägledning se Socialstyrelsens Vägledning för socialtjänsten i arbetet med EU/EES medborgare samt Utlänningslagen.

Yrkesverksamma personer

En EU-medborgare har uppehållsrätt om personen är arbetstagare eller egenföretagare i Sverige. För att räknas som yrkesverksam person ska arbetet utföras åt någon annan, personen ska vara under dennes arbetsledning och arbetet ska ske mot ersättning. En EU-medborgare som är arbetstagare och vistas i Sverige har samma rätt till ekonomiskt bistånd som svenska medborgare. För rätt till bistånd krävs det att övriga krav enligt SoL är uppfyllda.

Egenföretagare

EU-medborgare som är bosatt och verksam i Sverige med eget företag ska behandlas på samma sätt som svenska medborgare med eget företag i utredning om ekonomiskt bistånd.

Arbetssökande

En EU-medborgare har uppehållsrätt om han eller hon är arbetssökande i Sverige med verklig möjlighet att få anställning. Enligt EG-rättslig praxis har den arbetssökande i regel rätt att vistas sex månader i medlemsstaten för att söka arbete. Samtidigt har EG-domstolen påpekat att om personen fortfarande efter sex månader söker arbete och har reell möjlighet att anställning kan han eller hon inte tvingas att lämna värdmedlemsstaten.

En arbetssökande EU-medborgare har i regel inte rätt till ekonomiskt bistånd. En individuell bedömning måste dock alltid göras i det enskilda fallet, där hänsyn bland annat ska tas till vistelsetidens längd och avsikten med vistelsen. För personer med rätt till arbetslöshetsersättning enligt hemlandets regler finns möjlighet att under tre månader ta med sig denna ersättning till det land där man tillfälligt vistas. Kommunen måste från fall till fall bedöma om bistånd ska beviljas och i sådant fall i vilken omfattning.

Icke yrkesverksamma personer

Vissa studerande och andra personer, t ex pensionärer, som har tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och en heltäckande sjukförsäkring har uppehållsrätt. Tanken är att personer som tillhör kategorin icke yrkesverksamma själva ska disponera över tillräckliga medel så att de inte blir en belastning för det sociala systemet i värdlandet.

En EU-medborgare som lagligen vistas i Sverige vid biståndsbedömningen ska i princip behandlas på samma sätt som en svensk medborgare under samma förutsättningar. Kommunen måste från fall till fall bedöma om bistånd ska beviljas och i sådant fall i vilken omfattning.

Akut nödsituation

Rätt till bistånd finns alltid i akuta nödsituationer. Vid dessa situationer bör särskilt beaktas om det finns barn i familjen. Ett avslag på en ansökan om bistånd får inte leda till att barn far illa.

5. Handläggning och dokumentation

Verksamheten har krav att dokumentera. Grunduppgifter, utredning, beslut, genomförandeplan samt eventuella andra planer och uppföljningar av dessa samt journalanteckningar utgör den sociala dokumentationen (Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten). Man ska fortlöpande dokumentera hur arbetet med genomförandet av den enskildes beviljade insatser går. Den enskildes rättssäkerhet är central (SOSFS 2014:5).

Samtycke

Utredningsenheten och omsorgs- och socialnämndens verksamheter kan behöva samverka med varandra och med andra myndigheter utifrån personens individuella behov. För att få lämna ut information eller inhämta information om personer som är i behov av vård och omsorg behövs ett samtycke.

I vilket syfte samtycke inhämtas ska dokumenteras, dessutom ska det framgå:

- vilka andra myndigheter som får kontaktas
- om och eventuellt när närstående får kontaktas
- vilka sakkunniga och referenspersoner som får kontaktas
- när samtycket har lämnats och hur länge det gäller

Informationsskyldighet till den enskilde

Utredningsenheten ska alltid informera om utbudet av övriga relevanta samhällstjänster såsom träffpunkter, öppna dagverksamheter, hushållsnära tjänster med flera.

Information mellan professioner

En informationsmöjlighet finns också mellan kommunens medarbetare inom olika professioner, till exempel mellan hemsjukvård och utredningsenheten. Information bör ske för att alla parter ska kunna ge det stöd, den vård och omsorg den enskilde har rätt till, förutsatt att den enskilde givit sitt samtycke.

Mjölby kommun

Omsorgs- och socialförvaltningen
Telefon: 0142-850 00
E-post: social@mjolby.se
Burensköldsvägen 11-13, 595 80 Mjölby

Världsvan
& Hemkär